

02 / 2024

Tidsskriftet for studentene ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø

JUS'T

Eksamen

|||| EKSAMENSPREP

|||| RATE AV ROAST

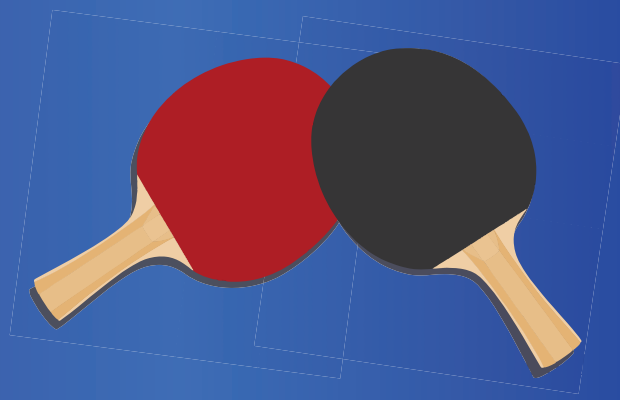
|||| DO'S & DONT'S 17.MAI

|||| QUIZ

|||| MØNSTERBESVARELSER

|||| 5 PÅ JURFAK

|||| NOCCO TASTE TEST

INNHOOLD

- 10 Tips til aktiviteter i eksamensperioden s.4
- Rate av roast s. 6
- Intervju med førsteamanuensis Marius Storvik s.10
- Memes, 4. avdeling, s.12
- Undervisernes beste eksamenstips s.14
- Quiz s. 19
- Does and donts - 17 mai s.20
- Fem på Jurfak - eksamen og ferie s.22
- Mønsterbesvarelser, 1 & 3 avdeling s.24 & s. 34
- Taste taste Nocco s.30
- Juristforeningens nye styre s. 33

JUS'T - REDAKSJONEN

Jørgen Skogan
Journalist

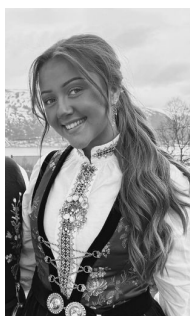
Ådne Robersten
Journalist

Frida J. Lindegaard
Journalist

Astrid Furnes
Journalist

June Vatnøy Mjøllner
Journalist

Julie Rabben & Ellinor Bø
Journalist

REDAKTØRENES ORD

Kjære venner på Jurfak, velkommen til en ny utgave av Jus't.

Vi har nå tatt over som de nye redaktørene for magasinet. Vi er naturligvis ferske i gamet, men vi skal gjøre vårt beste for å ta vare på det gode ryktet, og gir dere fremragende underholdning gjennom nok et Jus't år.

Som vi alle ser frem til, nærmer sommerferien seg med stormskritt. Likevel må vi først komme oss gjennom eksamensperioden. Vi kjører derfor på med en eksamensversjon, med mange godsaker. Tradisjon tro har vi mønsterbesvarelser og eksamenstips fra våre kjære undervisere.

Ellers har journalistene våre gitt tips til hva man kan finne på i eksamensperioden, og sørget at du ikke går i fella på selveste nasjonaldagen. Du finner også en taste teste av ulike Nocco om du tenker det snart er på tide å finne en ny favoritt.

Om du føler på en lidenskap for å skrive når du leser utgaven, vil vi minne om at det er lavterskel å møte på redaksjonsmøter og skrive i Jus't. Gjerne følg @justtromso på insta for å få med deg neste møte.

Til slutt vil vi ønsker dere alle masse lykke til på eksamen, og god sommer når den tid kommer <3

Kos deg med utgaven,

Mvh
Andrea & Marie

Marie Kirkesæther
Redaktør
2. avdeling

just@juristforeningen.eu
tlf. 479 93 498

Andrea Sætre
Redaktør
2. avdeling

just@juristforeningen.eu
tlf. 476 66 665

10 tips til aktiviteter i eksamensperioden!

Tekst: Marte Kirkerud

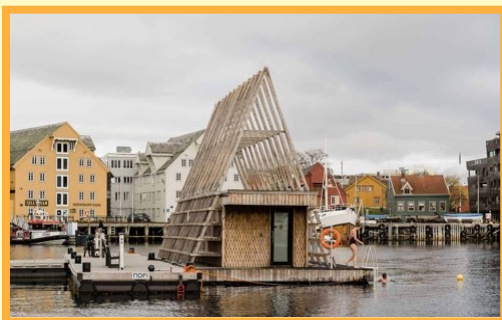
Eksamensperioden kan være tung og preget av mye stress. Det kan være vanskelig å finne motivasjon til skolearbeidet, da kan det hjelpe å koble av og gjøre noe helt annet. Her kommer 10 tips til aktiviteter som du kan koble av med i eksamensperioden!

NR. 1, PINGPONG I CAFÉ BODEGA

Litt gjemt i førsteetasjen på hus 2 finner du Café Bodega. Der er det bordtennis-bord med utstyr som er tilgjengelig for alle. Her gjelder prinsippet om førstemann til mølla. Merker du at du akutt trenger en liten pause fra den tunge luften på PJ, er dette et hot tips!

Foto: Privat

Kilde bilde: <https://nerdnomads.com/where-to-stay-in-tromso-norway>

NR. 2, BADING PÅ PUST

Ønsker du å starte dagen med et friskt morgenbad? Eller har du behov for å koble av etter en lang skoledag? På havna ligger Pust med mulighet for både badstue og bading. Hvis temperaturen er god, er det også mulig å sitte ute og sole seg.

NR. 3, UTELIV

Det er lov å ta seg en fridag! Husk at det alltid er godt med et lite avbrekk fra eksamensøvingen. Drar du ut en lørdag er det massevis av alternativer: Gründer, Heidis, No stress, Campingen, Skins osv. Ellers kan det være verdt å sjekke ut jam på Pust på søndager fra kl. 20 dersom du skulle lengte etter Trondheims cava søndag!

Kilde bilde: <https://www.itromso.no/nyheter/i/gE2G10/mann-i-20-aarene-til-legevakt-etter-vold-i-sentrum>

Foto: Privat

NR. 4, JURIDISK GYMTIME

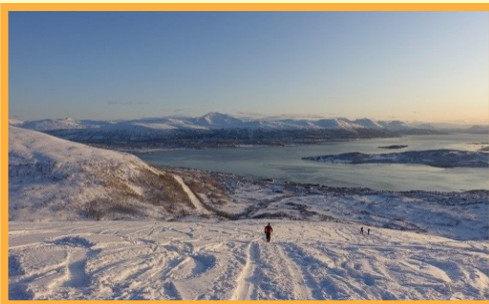
Lei av å sitte i ro? Bli med på juridisk gymtime i Krafthallen! Annenhver fredag kl. 13-14:30 samles juss-studenter på tvers av avdelingene for å drive lavterskel-aktivitet. Studentene bestemmer aktiviteten gjennom facebookgruppen «Juridisk gymtime», og alle er velkomne uansett ferdighetsnivå. Finnes det en bedre måte å kick-starte helgen på?

NR. 5, FJELLHEISEN

Fjellheisen er en fantastisk mulighet til å se hele byen. Du velger mellom å ta heisen, eller å gå sherpatrappen opp til toppen. På toppen er det mulig å kjøpe seg energipåfyll i kafeen, mens man nyter utsikten. Ønsker du en litt lengre tur, anbefales det å fortsette oppover fjellet etter at du er kommet til kafeen.

Kilde bilde: https://no.tripadvisor.com/Attraction_Review-g190475-d1889657-Reviews-Fjellheisen_Tromso-Tromso_Troms_Northern_Norway.html

Kilde bilde: <https://kugo.no/2019/11/rodtinden-470-moh/>

NR. 6, TOPPTUR

Tromsø er omgitt av masse fjell som byr på mange topptur-muligheter, enten du er nybegynner eller erfaren. Både Rødtinden og Tverrfjellet er fine topper under 600 moh, og passer for de fleste uavhengig av ferdighetsnivå.

NR. 7, PADEL PÅ TSE

I TSEs lokaler under gamle Storgata Camping er det mulig å spille padel. Her kan man dra en hel gjeng, og kanskje lage en internturnering for de med høyt konkurranseinstinkt. Racketer kan man låne gratis der!

Kilde bilde: <https://www.nordlys.no/den-nye-folkesporten-reddet-senteret-slik-ble-maren-30-og-annett-30-hekta/s/5-34-1528371>

Kilde bilde: <https://campingen.no/tromso>

NR. 8, MINIGOLF PÅ NYE STORGATA CAMPING

Nye Storgata Camping har nylig åpnet rett ved Ølhallen. Her kan du spille minigolf på en 9-hulls bane. Det er en perfekt aktivitet til å koble av, og for å finpusse golfferdighetene til sommeren!

NR. 9, TELEGRAFBUKTA

Grilling, aktiviteter, eller bare sitte å nyte frisk luft.

Sør på øya finner du Telegrafbukta. Her kan du grille mat og kose deg, spille kubb eller andre aktiviteter, eller bare sitte å nyte frisk luft mens man beundrer fjellene. Man skal ikke undervurdere effekten av litt frisk luft!

Kilde bilde: <https://www.itromso.no/nyheter/i/aWgxQ7/den-folkekjaere-telegrafbukta>

NR. 10, TIL-KAMP

På vakre Romssa Arena spiller TIL sine hjemmekamper. Ta med deg noen, eller kom alene, og hei fram Gutan til seier!

Neste hjemmekamper: Odd 12. mai, Rosenborg 20. mai og Lillestrøm 2. juni.

Kilde bilde: <https://www.itromso.no/sport/i/Q7O318/naa-er-avtaleslaget-klart-saa-mye-maa-til-maa-betale-i-leie-for-aa-spille-paa-romssa-arena>

Hva kan vi tilby deg?

[wr.no/karriere](https://www.worship.no/karriere)

Ordinært
traineeopphold

Shipping
Offshore-trainee

Sjømattrainee

Digital trainee

International
Internship Program

WIKBORG | REIN

OSLO | BERGEN | STAVANGER | LONDON | SHANGHAI | SINGAPORE

Rate av roast

Tekst av: June Mjøllner
Inspirert av: Frida J. Lindegaard
og Erik Amundsen i Jus't 5.utg 2022

Har du noen gang fått tilbakemelding på en øvingsoppgave og tenkt "dæven den der var personlig?" Ikke det? Vennegjengen og meg har derimot plenty content til privstoryen etter hver "sensur". Vi grilles. Jeg har derfor tatt et lite dypdykk i mine og venners tilbakemeldinger de siste årene, og funnet highlights som fortjener en liten oppmerksomhet, med påfølgende rate. Vit at du ikke er alene <3 Enjoy.

[Redacted]

han skal vel flytte uansett - det er bare spørsmål om hvor

June Mjøllner

Du vet når du tror du gjør et svært valid resonnement men så har du egentlig bare misforstått faktum? Første forsåvidt også til følgefeil. 7/10

[Redacted]

dette blir for vagt og upresist - her må du være mer selvsikker

pre

June Mjøllner

Brytes ned for så å gi et forsøk på å bygge opp igjen.
Det er fair. 8/10

[Redacted]

denne drøftelsen starter godt, men her mister du litt momentum - dette fremstår både som vagt, ubegrunnet og noe spekulativt

June Mjøllner

Gjorde som tidligere sensor etterspurte, gikk inn med selvtillit. Fikk derimot overtenning og mistet tråden underveis. 9/10

[Redacted]

Språket i teorioppgaven er gjennomgående gått. Det er lett å følge resonnementene dine og teksten flyter bra.

June Mjøllner

Språket går, gikk, har gått?
Håper det kommer tilbake på eksamen

Kim-Roger Trøite

Denne setningen syntes jeg ikke gir så mye mening, selv om jeg klarer å tolke meg frem til hva du egentlig mener.

(sensor sier det bedre enn meg, så hvorfor ikke kommentere kommentaren med kommentar)
9/10

Prøv heller å skrive fullstendige setninger

June Mjøllner

Gotcha. At jeg ikke tenkte på det tidligere. 7/10

Man kan nok formulere overskriften annerledes, men ok.

June Mjøllner

Har altså tenkt lenge og grundig på en presis, nøye og veluttenkt overskrift. Kan ikke alltid treffe spikeren på hodet, MEN kunne bare satt punktum etter "annerledes". Its giving mean girls. 7/10

fint at du peker på dette, men det blir jo ufullstendig

June Mjøllner

Ja, det ble jo det. Kan ha noe med å gjøre at jeg ikke skjønnte hvorfor momentene skulle med, men overhørte noen på PJ snakke om hvor viktig det var. 5/10

Denne setningen kom litt brått på. Kanskje du kunne omstrukturert avsnittet?

June Mjøllner

My bad, burde advart på forhånd. 8/10

Du kan ikke komme til denne konklusjonen uten å ha drøftet spørsmålet.

June Mjøllner

Kan ikke alltid lære av sine feil, ref. forrige tilbakemelding. 6/10

Det er fint at du får frem det spesielle ved at Høyesterett her kun viser til juridisk teori, men denne formuleringen ble litt hard.

June Mjøllner

Våg å være selvsikker sa de. Tørr å ta egne standpunkt sa de. Det er lov å kritisere HR sa de. Jeg var selvsikker, tok et standpunkt og kritiserte HR. Må ha falt mellom to stoler her. Uheldig 8/190

Kanskje droppe dette med "instruksrett", som uansett vanligvis omtales som "instruksjonsrett"

June Mjøllner

Du må a l d r i finne på å leke Wiktionary og lage egne forkortelser. Tar det med videre, skal droppe det. 5/10

Litt upresist språk her :)

June Mjøllner

Dette er for meg spaltens vinner. Love the passive aggressive energy. Keep doing you. :) 10/10

Litt upresist språk her :)

Dette avsnittet ble hengende litt i luften for meg :)

June Mjøllner

Her har jeg rett og slett blitt called out av sensor for å uttale meg om noe jeg ikke har hatt peiling på annet enn at seminarlederen sa at tilfellet er gjennomgående. Igjen, har gått hardt ute med høy selvsikkerhet. Litt som på muntlig eksamen som når jeg begynner å go tom for ting å si, og spør "ja, vil du at jeg skal fortsette?", selv om jeg ikke har noe mer å si om tilfellet. 8/10

ok, men vis også andre eksempler, jf at du sier at dette er "gjennomgående"

June Mjøllner

Sorry bout the confusion. Var nok forvirret selv. 7/10

Denne overskriften blir litt forvirrende for meg i relasjon til oppgaveteksten.

dette faller vel utenfor oppgavens tema

June Mjøllner

Kommentar 1 til oppgavens deloverskrift. Kommentar 2 til deloverskrift påfølgende avsnitt. Det er ikke bare guttene i Tromsø som gir meg mixed signals. Sensor også. Ryddig.

Dette burde du ha gjort mer ut av. Jeg savner en behandling av momentene i helhetsvurderingen.

Intervju med førsteamanuensis Marius Storvik om formidlingsprisen ved UiT

Intervju av: Jørgen Skogan

Foto:Privat

Hvert år deler styret ved UiT ut en rekke priser. Blant disse er prisen for innovativ formidling som i år gikk til førsteamanuensis Marius Storvik. Ifølge universitetets nettsider gis prisen til personer som har utmerket seg ved en allmennrettet formidling av særlig høy kvalitet. I tillegg skal prisvinneren ha bidratt til å styrke universitetets posisjon og omdømme. I den anledning har vi snakket med prisvinneren om hans unike formidlingsstil, tips og triks, visjoner samt noen av hans prosjekter.

Å vinne formidlingsprisen har vært et langsiktig mål for deg, hvordan føles det å endelig vinne prisen?

Hmmm, hvilke superlativer er det jeg skal bruke da? Det var kjempefint og deilig, men som med alle langsiktige mål som man jobber imot over flere år, er drivkraften det jeg gjør underveis, ikke målet. Jeg liker de tingene som jeg holder på med underveis.

Da jeg fikk telefonen ble jeg kjempeglad, men det varer jo bare i et par dager. Litt antiklimatisk kan man si, hva skal jeg gjøre nå?

Begrunnelsen for prisen er din innovative formidlingsstil. Kan du fortelle litt om hvilke måter du bruker for å formilde juss?

Vi har satt opp rettssaken og spilte den på forskningsdagene gjennom flere år. Det var bare en ide som jeg hadde som sprang ut ifra forskingen min.

I forbindelse med arbeidet mitt med helsejuss merket jeg at helsepersonell mangler en helt grunnleggende

forståelse for rettsstaten. Hvordan kan jeg få dette forklart til dem? Historien om Kardemommeby ga utspring til mange ideer som jeg kunne bruke til å forklare både helsepersonell og barn juss.

Jeg brukte kardemommeløven som et bilde på de norske lovene og problematiserte at politimester Bastian innehar både lovgivende, dømmende og utøvende makt og i kraft av det er en diktator. Kasper, Jesper og Jonathan ble derfor utsatt for et justismord.

Etter at historien blir satt under et kritisk søkelys i rettsaken sier ungene at politimester Bastian har brutt Kardemommeløven ved å ikke være snill og grei. Det strider mot barnas rettsfølelse at Kasper, Jesper og Jonathan blir dømt til fengsel for brudd på Kardemommeløven når politimester Bastian også har brutt loven.

Jeg har også laget en museumsforestilling hvor jeg drøftet Coronaforskriften og utforsket grunnene til hvorfor forskriften ble fulgt og ikke fulgt.

I tillegg har jeg laget animasjonsfilmer for ungdommer som er innlagt på psykiatriske avdelinger. Videoene inneholdt jussen ungdommene trengte å vite om som innlagt. Alt dette har jeg selvsagt gjort sammen med andre, du vet «it takes a village to raise a child». Jeg er barnet og UiT er landsbyen.

Videre bruker jeg media aktivt i formidlingen min for å gjøre forskningen min mer anvendelig. Jeg ønsker jo å bidra til en forandring i verden. For eksempel skrev jeg en artikkel som fikk studentsamskipnadens depositumspraksis opp i Stortingets spørretime. Kunnskapsministeren var enig i det som sto i artikkelen min. Konklusjonen ble at samskipnadene måtte rydde opp. I 2016 doktoravhandlingen min på forsiden av VG i 2 uker og jeg møtte helseministeren. På møtet snakket vi om hva vi kunne gjøre med utfordringene vi har i psykisk helsevern. Da jeg leverte doktoravhandlingen min i 2017 var den hovedtema på dagsrevyen 3 dager på rad. Det er jeg fornøyd med. Jeg holder jevnlig foredrag og skriver kronikker i fagpresse og media.

Publikumet er variert alt fra helsepersonell til fengselbetjentstudenter. Alt handler om forskningsformidling.

Du lager også podkasten «Juss og Jåss» med din kollega Gunnar Eriksen. Hva er suksessfaktoren?

Gunnar er suksessfaktoren. Gunnar er morsom, smart og uredd. Det Gunnar og jeg har til felles er at ingen av oss gjør oss til. Vi later ikke som vi er noen andre enn det vi er og har det artig når vi prater om juss.

Kan du si noe om din tilnærming til formidling?

Spørsmålene jeg stiller meg selv er:

1. Hva er formålet med formidlingen?
2. Hvordan oppnår jeg det formålet? For eksempel når jeg skal snakke med barna under forskningsdagene er formålet at barna skal få med seg en grunnforståelse av rettsstaten og at universitetet skal få et godt rykte. Når jeg holder forelesning for helsepersonell er poenget at helsepersonellet skal utløse rettsikkerhetsgarantier overfor sårbare mennesker. Overfor jusstudenter har jeg et todelt formål. Primærformålet er at jusstudentene skal levere et optimalt eksamensresultat. Sekundærformålet er å forme jurister som kan være med å skape et godt samfunn.

For meg er det siste viktigst og mest interessant. Hva er det studenten trenger om 20 år når

Høyesterett har endret sin praksis, det er kommet nye lover og skrevet ny litteratur? Studenten trenger forståelse, tilpasningsdyktighet, perspektiv og gode verdier. Til syvende og sist handler det ikke om eksamensresultatet, men hva studenten kan bidra med i verden.

Har du noen tips til andre forelesere og seminarledere om formidling?

Jeg har lovet meg selv en ting. Jeg skal aldri holde en forelesning eller et seminar som jeg selv ikke hadde giddet å være til stede på. Det er min regel.

Hva er høydepunktene i din karriere?

Det vet jeg ikke. Å vinne formidlingsprisen var et høydepunkt den dagen, men jeg tviler på at det er et høydepunkt i min karriere om 5 år. Jeg tror man må se det fra et annet perspektiv. Kanskje høydepunktet i min karriere blir når en tidligere jusstudent

på UiT blir Høyesterettsdommer og tar en riktig avgjørelse? Meningen med livet er å forbedre ting. Derfor må høydepunktet være når mitt liv har forbedret noe.

Hva handler juss om for deg?

For meg så handler juss om forståelse. Det handler ikke nødvendigvis om å huske hva som står i rettskildene, men om å forstå retten. Kanskje rett er et slags livssyn som er uttrykt i rettskildene? Jussen skal forene fortiden og fremtiden, de ulike hensynene og de ulike menneskene. Juss er logikk og rasjonalitet, men skal også ha rom for ekte mennesker.

Har du et råd til fremtidige jurister?

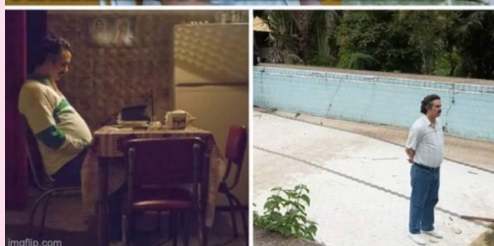
Tenk selv! Det er mye urettferdighet i samfunnet. En del av denne urettferdigheten reagerer vi ikke på. «Selvfølgelighetene» tar overhånd og vi sier oss fornøyd med ting som de er. Juristenes rolle er å tenke selv, se urettferdigheten og dra i nødbremsen.

4. AVDELINGS MEMES

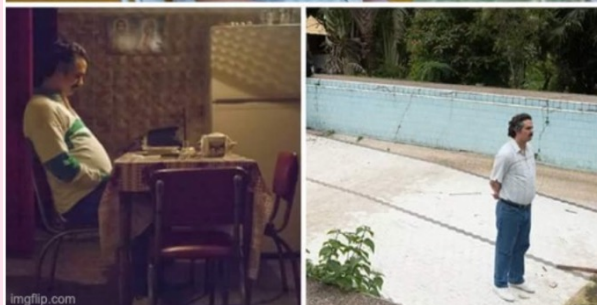
Memes av: Frida Jacobsen Lindegaard

I anledning eksamensperioden på fjerdeåret ønsker jeg å dedikere noen memes til mine kompanjonger på kullet. Oppgaveretteren min på prøveeksamen sa det så fint: «du har mye forbedringspotensial!». Jeg mangler liksom ikke noen ting, har rett og slett for mye av noe. Forbedringspotensial. We got this! Sees på byen

03. juni :)

ETTER MAN HAR YAPPET SEG
GJENNOM EN FORHOLDSMESSIGHETS
VURDERING

UNDERVISERNES BESTE EKSAMENSTIPS

Tekst av: Jørgen Skogan & Ådne Robertsen

Foto: Privat

Snøen er på retrett, fuglene (måsene) kvitrer (hyler), det er varmere vær og slutt på mørketidsdepresjonen. For noen betyr dette lysere tider og avslapping med flotter turer i fjell og mark. For andre betyr det fulle lesesaler (for første gang på flere måneder) og at stressfaktoren på PJ begynner å nærme seg taket.

I motsetning til hva en skulle tro har våre selvsikre undervisere selv fått grå hår av pensumbøkene til Eckhoff og Smith og vet derfor godt hvordan vi har det. Vi har derfor spurt noen av våre flinkeste undervisere om deres beste tips til eksamen. For å gjøre de mindre skumle til muntlig eksamen har vi også stilt de et par spørsmål slik at vi kan bli litt bedre kjent med dem.

Nora Traa Celius

Beste eksamenstips?

Hvis jeg kun skal tipse om en ting så må det være å ikke glemme av å ta pauser, særlig når man står fast i en vanskelig problemstilling eller anførsel. Med å ta seg en liten pause på 5-10 minutter får man bevegde seg og luftet hodet litt. Løsningsene på de vanskeligste spørsmålene kom jeg som regel frem til på turen til og fra toalettet. Min erfaring er at skriveingen og konsentrasjonen blir bedre og at man raskt henter seg inn igjen etter pausen.

Dette tipset brukte jeg også på muntlig eksamen. Å ta en slurk av vannflaska gir en naturlig pause, som gir deg tid til å tenke

Hvilken lunsj hadde du med deg på eksamen?

Altfor mange brødkiver, jeg er umettelig når jeg er stresset.

Hvis du ikke hadde blitt jurist, hva hadde du gjort i dag?

Da ville jeg studert noe annet, antagelig journalistikk og/eller statsvitenskap.

Hva ser du mest frem til etter semesteret er ferdig?

Sommerferie!

Hannah Louise Bekkelund

Beste eksamenstips?

Se over tilbakemeldingene du har fått på tidligere innleveringer, og jobb med disse! Slik kan du enklere unngå dine tidligere feil og gjenbruke den «gode» metoden. Lag gjerne en liste som du kan ha foran deg når du jobber med skriveingen, og ikke minst under hjemmeeksamen.

Hvilken lunsj hadde du med deg på eksamen?

Jeg tok ofte med ganske mye mat og snacks, men fikk sjelden tid til å spise noe mer enn en banan.

Hvis du ikke hadde blitt jurist, hva hadde du gjort i dag?

Da hadde jeg sikkert blitt statsviter eller noe annet som ikke er altfor langt unna jussen. Men hvis jeg skulle ha gjort noe helt annet, ville jeg ha åpnet en bokhandel!

Hva ser du mest frem til etter semesteret er ferdig?

I år ser jeg frem til å dra på roadtrip i Finnmark, og forhåpentligvis mange fine fjellturer.

Tor Aamodt Wigum

Beste eksamenstips?

Øv deg til det du skal bli prøvet i. SKriv for eksempel oppgaver uten hjelpemidler, og under litt tidspress, for å øve til skoleeksamen. Da har du bedre forutsetninger for å prestere når det gjelder

Hvilken lunsj hadde du med deg på eksamen?

Jeg hadde med meg en enkel traust matpakke med brødskiver.

Hvis du ikke hadde blitt jurist, hva hadde du gjort i dag?

Da hadde jeg hatt en praktisk jobb. Enten som fisker eller brannmann.

Hva ser du mest frem til etter semesteret er ferdig?

Jeg gleder meg til fisketurer på fjellet og på havet, samt til å fullføre en rotur rundt Senja med min sønn på 5 år.

Sondre Karlsen Lie

Beste eksamenstips?

Mitt beste tips til skriftlig eksamen er å øve på det dere testes i, som er å skrive juridiske oppgaver. Eksamen tar sikte på å teste dere i juss, juridisk metode og språk/fremstilling. Det finnes mange måter å tilegne seg kunnskap om juss på (forelesninger, seminarundervisning, lesing og å løse oppgaver for å nevne eksempler). For å bli god i juridisk metode og å mestre språk/fremstilling i juridiske oppgaver, så tror fleste er nødt til å nettopp øve mye på det. Skriv ut tidligere eksamensoppgaver, seminarmateriellet (hvis du tidligere har løst oppgavene stikkordsmessig) og å skrive tidligere leverte øvingoppgaver på nytt (ved hjelp av kommentarene du har fått) er eksempler på måter man kan øve på det. Til muntlig eksamen så anbefaler jeg å øve på å snakke juss i forkant av eksamen. Å være aktiv i seminarundervisningen og å diskutere juss med medstudenter er gode måter å øve på det på.

Hvilken lunsj hadde du med deg på eksamen?

Det varierte litt, men stort sett alt for mye! Hadde en tendens til å helgardere meg litt, så brukte å ha med meg både yoghurt, baguett, nøtter og energi/proteinbarer.

Hvis du ikke hadde blitt jurist, hva hadde du gjort i dag?

Godt spørsmål! Jeg tror at jeg hadde endt opp med å studere økonomi. Jeg har et årsstudium i økonomi fra før jeg begynte å studere juss og ville trolig valgt å fortsette på det hvis jeg ikke hadde endt opp med å studere juss. Juss er mye mer spennende etter min mening, så jeg er glad for at jeg endte opp med å bli jurist!

Hva ser du mest frem til etter semesteret er ferdig?

Sol, sommer og årets første utepils! Håper ellers å få reist litt til det store utland, men har ikke bestemt meg for hvor enda.

Marius Storvik

Beste eksamenstips?

Forskning viser at vi gjenhenter kunnskap lettere i lignende situasjoner. Derfor er det et poeng å lære ting i et miljø som er mest mulig likt eksamenssituasjonen. Derfor er mitt råd til skriftlig eksamen, at du sikrer at det du kan kontrollere er mest mulig likt studiesituasjonen. Derfor; bruk samme kaffekopp, samme briller, samme tøfler, snusboks på eksamen som ellers. Følg rutinene i opptrappingen, slik at det er mest mulig normalt. Mitt beste tips til muntlig eksamen er å pusse tennene på

Hvilken lunsj hadde du med deg på eksamen?

Jeg bestilte pizza fra Yonas, som ble levert i eksamenslokalet. Litt usikker på om den muligheten ble luket ut ved en oppdatering av eksamensreglementet.

Hvis du ikke hadde blitt jurist, hva hadde du gjort i dag?

Jeg hadde vært uføretrygdet, pinsepastor, truckfører eller fluffer.

Hva ser du mest frem til etter semesteret er ferdig?

I juni reiser jeg til Ghana for å følge rettsforhandlingene hos en urfolksdomstol. Der skal jeg forsøke å kartlegge personelle, materielle og prosessuelle regler i den lokale urfolksretten. I tillegg vil jeg forsøke å undersøke samspillet mellom rettssystemene, og undersøke om samspillet kan forklares med en teori om jurisdiksjonskamp.

Lena Bendiksen

Beste eksamenstips?

Kunne sagt masse om å roe ned, fokusere på store linjer, stole på seg selv, sove og spise godt. Hvis jeg likevel skal nevne en ting knyttet særlig til skriftlige eksamener, hjemme eller på UiT, praktisk eller teoretisk, så er det å bruke tid på disponering. Lag en god plan for det du skal skrive. Bruk tid på å planlegge hvordan du i størst mulig grad kan få vist kunnskap og forståelse om det oppgaven spør om. Hvilke sammenhenger bør temaet plasseres inn i? Hva er det utfordrende med tematikken? Bruk spørreordene til hjelp, vær sikker på at du berører både hva, hvordan, når og ikke minst hvorfor. Og still gjerne spørsmål underveis.

Hvilken lunsj hadde du med deg på eksamen?

Varierte, men jeg endte som regel opp med å ikke ha tid til å spise lunsjen (ikke smart!) For meg ble det derfor viktig med nøtter, rosiner og sjokolade, (særlig det siste) som jeg kunne spise underveis. Oppfordrer alle dere til å være mer fornuftig enn meg. Lag en god matpakke med noe du liker, og spis den.

Hvis du ikke hadde blitt jurist, hva hadde du gjort i dag?

Hvis jeg kunne velge helt fritt ville jeg vært barnelege to dager i uka, professor i rettsvitenskap to dager i uka, og drevet en kafé hvor jeg kunne bake kaker, lage lunsj og skravle med folk de siste dagene.

Hva ser du mest frem til etter semesteret er ferdig?

Kandidatavslutningene på tampen av semesteret er alltid stas! Sommermånedene med ro i gangene er deilig for forskning. Å få studentene tilbake i august er alltid gøy og motiverende. Og innimellom der, deilige sommerdager helst på Andøya eller på hytta.

Marte Kolsum

Beste eksamenstips?

Gandalf: "You feel its power growing, don't you? I've felt it too. You must be careful now. Evil will be drawn to you from outside the Fellowship. And, I fear, from within."

Frodo: "Who then do I trust?"

Gandalf: "You must trust yourself. Trust your own strengths."

Hvilken lunsj hadde du med deg på eksamen?

Jeg hadde med meg sjokomelk, banan og brødmat

Hvis du ikke hadde blitt jurist, hva hadde du gjort i dag?

Kanskje jeg hadde jobbet i botanisk hage.

Hva ser du mest frem til etter semesteret er ferdig?

Jeg ser mest frem til å bade enda mere.

Nordisk Skibsrederforening
(NORDISK DEFENCE CLUB)

Trainee i Nordisk Skibsrederforening

Er du interessert i sjørett og shipping og har lyst til å jobbe i et av Norges fremste sjørettslige og internasjonale fagmiljøer? Nordisk Skibsrederforening (Nordisk) søker 1-2 praktikanter i semesteret.

Nordisk tilbyr advokattjenester til medlemsbedriftene som består av ledende rederier og offshore-selskaper i inn- og utland. Vi håndterer tvistesaker for medlemmene i voldgift og for domstolene, både i Norge og i utlandet. Vi bistår også med alle former for kontrakter inkludert certepartier, byggekontrakter og kjøp/salg av skip.

Vi søker kandidater som har:

- Fullført tredje studieår på masterstudiet i rettsvitenskap på oppstarttidspunktet
- En interesse for sjørett og shipping/offshore
- Gode akademiske resultater
- Gode engelskkunnskaper både skriftlig og muntlig

Traineeordningen varer fra fire til seks uker, og søknader vurderes fortløpende.

✉ Søknad med CV og karakterutskrift kan sendes til traineesoknad@nordisk.no

📞 For spørsmål kontakt Benedicte Haavik Urrang (burrang@nordisk.no / 481 15 528)

🌐 For mer informasjon, se nordisk.no

Tekst: Andrea Sætre, Redaktør

Quiz - en god blanding av alt mulig

Jeg håper du har begynt å få god kontroll over jussen, men har du god kontroll på allmennkunnskap?

1. Hva var den mest spilte låten i Norge i 2023?
2. Hvilke tre fotballag rykte ned fra Eliteserien for herrer i fjordårets sesong?
3. Ved siden av Nerstranda finner du klesbutikken MAS, men hva står egentlig MAS for?
4. Hvem er den yngste personen som har tiltrådt som statsminister i Norge?
5. Hvor mange kilometer har du løpt dersom du løper en engelsk mil?
6. Hvem står bak instagramkontoen @jantelov1?
7. Hvor er start og mål i det ulovlige billøpet som handlingen i spillefilmen 'Børning 2' dreier som om?
8. Hva heter den svenske skuespilleren som spiller den nifse klovn 'Pennywise' i spillefilmen 'It' fra 2017?
9. Hvilken grad har Dronning Sonja fra sin karriere i Forsvaret?
10. Hvem vant første utgave av Farmen (2001)?

Svar:
1. A) Floden, av Emma Steinbakken
2. Aalesund, Stabæk og Vålerenga
3. Mona Abelsen Store
4. Jens Stoltenberg (Han var bare 41 år når han ble statsminister i år 2000)
5. 1,6 kilometer
6. Petter Northug
7. Fosnavåg og Murmansk (begge må være riktig for å gi poeng)
8. Bill Skarsgård
9. Oberst
10. Gaute Grøtta Grav

Do's & Dont's 17.Mai

Tekst: Ellinor Bøe og Julie Rabben

Do's:

§ 1 Ta helt fri fra eksamensøvingen

Sett av dagen (og dagen derpå)! Steng ute alt av studie- og eksamenstanker. Ingen klarer å kose seg og tenke på eksamen samtidig, så prioriter festen! Det er tross alt Grunnlovens dag. Og som vi alle vet har Grunnloven forrang ...

§ 2 Start rolig med alkoholen

Festen skal vare hele dagen, så trikset er å starte rolig på champagnefrokosten. Ja, det kan være fristende å la seg rive med, men ingen vil vel egentlig kaste opp allerede på frokosten. Det er imidlertid ingen grunn til å stoppe å drikke når du først er i gang, da gjelder det å holde det gående hele dagen så knekken aldri tar

§ 3 Velg riktig overlevelsestaktikk hvis knekken først har tatt deg

Ikke havne i situasjonen hvor du bare skal ta «en kjapp liten cowboystrekk før festen fortsetter», med mindre du vil våkne opp kl. 2 på natta i en gjennomsvett bunad/dress. Hvis fristelsen til å sove først begynner å gi etter, anbefaler vi heller å prøve noen mer oppkvikkende metoder. For eksempel ta deg litt frisk luft, ta en til shot, eller få noen til å gi deg en lett klaps i ansiktet. «Oppkvikkende metoder» kan ikke tolkes utvidende, slik det ble gjort på Isbjørnballet i 2022...

Dont's

§ 1 ONS natt til 18. mai

Et ligg kan jo alltid være koselig, men det handler om å velge riktig tid og sted. Ja, det kan virke som en god ide etter en lang dag med konsumering, men walk of shame hjem 18. mai når festen er over og du er den eneste som tusler langs Stakkevollvegen i bunad/dress, er kanskje ikke like gjennomtenkt ... Velger du likevel å kjøre et 17. mai ligg, husk Samtykkelo... åja nei nevermind

§ 2 Spamming av instastory

Selv om det er en stor dag, gjengen er samla og du har pyntet deg i Norges fineste antrekk, bør du vente til dømmekraften returnerer 18. mai før du sier «gratulerer mrd fagen» til alle dine instavenner

§ 3 Ikke utesteng

Å ekskludere noen på 17. mai er som rettshistorie - det er rett og slett unødvendig... Alle fortjener en fin feiring, så vær snill med hverandre og legg bort juss-overlegenheten for dagen!

Fem på JurFak - Eksamen og Ferie

Av: Astrid Worum Furnes

Foto: Privat

Navn & avdeling:

Maria Zachariassen, 1. avd.

Martin Andresen, 2. avd.

1. Hva er ditt beste eksamenstips?

Få god oversikt over kunnskapskravene

Eksamen består av en del egeninnsats og en del flaks. For førstnevnte må du stole på din juridiske intuisjon og kunnskap. For det andre sir æ bare lykke til i bingoen.

2. Hva er din "go-to" å gjøre dagen før eksamen?

Blir fort et mentalt sammenbrudd, men samtidig prøve å ikke krisemaksimere

Ring alle æ e glad i og fortelle dem nettopp det. Det er tross alt gode muligheta for at man ikke overleve det her.

3. Hva har du til lunsj under skoleeksamen?

Så mye koffein som mulig, matpakke + en digg bar

Kun 1,5L Red bull. Ettersom æ ikke drikk energidrikk eller i året, med unntak av vodkaredbull på Gründer, så får æ fullstendig overtenning!

4. Hva er din drømmedestinasjon for en perfekt sommerferie?

Maldivene

Sommarøya såklart, Alle med NSF skjønna jo at det ligg i navnet.

5. Dilemma: Studere hver dag i sommerferien, eller aldri kunne ta en uke fri under studiet?

Studere hver dag i sommerferien, det står jo ikke om noe om tid.

Åpenbart sistnevnte. Sommeren skal tilbringes ute i naturen, fortrinnsvis i ei lakseelv. Under studieåret skal man faktisk studere, tru det eller ei

Avslutningsvis vil jeg ønske alle masse lykke til med eksamen. Sommeren er rett rundt hjørnet så mitt tips er å lage noen ferieplaner slik at du har noe å glede deg til!
- Klem, Astrid

Niklas Kristoffersen, 3. avd.

Mitt beste tips er å ikke bli handlingslammet. Er du i tvil om hvilke fag du skal begynne å lese på, eller hvordan man burde gå frem for å lære best? Bare begynn en plass...Handlingslamme er min erkefiende

Behandle dagen som en "hvilken som helst"-dag. Rutiner som funker skal man ikke gjøre noe med.

Tar gjerne med noe som er enkelt å spise, og som ikke lager for mye styr. Nøtter og noe rundstykker funker bra!

Italia funker.

Aldri kunne ta en uke fri under studiet.

Synne Nergård Larsen, 4. avd.

Det er ingen skam å konte.

Tar mæ en ufortjent fridag.

Yt, big 100 og blå redbull.

Gründer ...

Aldri kunne ta en uke fri under studiet.

Malin Valland, 5. avd.

Husk at du kan ta den opp til neste år!

Sprengpugge på alt.

Lefserulla og monster.

Bahamas.

Reise mer under studiet enn i sommerferien, så må nok bli å ta med boka rundt i sommerferien

Mønsterbesvarelse 1. avd

Besvarelsen ble vurdert til A på eksamen i 2023

1. Plikter Marte å betale noe for kjøkkenoppussingen?

Utgangspunktet i norsk avtalerett er avtalefrihet. Partene kan derfor selv bestemme innholdet i en avtale. Reglene for løsning av uenighet rundt avtaler følger av ulovfestet rett. Dersom det oppstår uenighet om et avtalevilkår må tvisten løses utifra en tolkning av avtalen jf. rettspraksis.

Det følger av rettspraksis at utgangspunktet ved avtaletolkning er en subjektiv tolkning av partenes intensjon og forståelse av avtalen. Dersom partene er uenig om hvordan et vilkår må forstås, skal det foretas en objektiv tolkning. Tolkningen skal baseres ut ifra en alminnelig forståelse av ordlyden i avtalen. Momenter i vurderingen vil blant annet være partenes intensjon og avtalens formål.

Marte hevder at kjøkkenoppussingen faller utenfor avtalens punkt. 2, ettersom oppussingen verken faller innenfor faste utgifter eller nødvendig vedlikehold.

Det følger av avtalen at "Partene plikter å betale 50% hver av lånekostnader, faste utgifter som strøm, internett og kommunale avgifter samt nødvendig vedlikehold". Det er ikke tvilsomt at oppussing faller utenfor faste avgifter, ettersom partene eksplisitt har definert faste utgifter til å gjelde strøm, internett og kommunale avgifter.

Tvilen knytter seg til om kjøkkenoppussingen er "nødvendig vedlikehold".

En naturlig språklig forståelse av "nødvendig vedlikehold" tilsier arbeid eller reparasjon som ivaretar standarden og nødvendigheter som trengs for å kunne leve i en leilighet. Motsetningsvis vil derfor arbeid som blir gjort for å gjøre leiligheten finere falle utenfor. Vurdering må foretas basert på forholdene i den enkelte sak.

Det følger av faktum at Petra synes kjøkkenet virket traust og gammeldags, og derfor trengte en oppussing. Når det gjelder maling av kjøkkenfronter, nye håndtak, ny kjøkkenbenk og moderne kjøkkenvask er det på den ene siden rimelig å pusse opp et gammelt 25 år gammelt kjøkken for å oppnå "dagens standard". På den andre siden taler oppussingen mer mot en oppgradering for å få kjøkkenet til å se pent ut, og ikke for å fikse mangler. Videre er totalsummen på 30 000kr en betydelig sum, som burde diskuteres i forkant. I tillegg til at oppussingen ikke ble diskutert i forkant, kan den vanskelig forstås som et arbeid som måtte bli gjort snarest.

Malingen, håndtakene, kjøkkenbenken og vasken faller utenfor "nødvendig vedlikehold".

Når det gjelder kjøp av ovn, kjøleskap, oppvaskmaskin og mikro er dette nødvendigheter som trengs for å kunne bo i et alminnelig hjem. Innkjøpet hadde en totalsum på 20 000kr, som anses rimelig i forhold til markedet. Marte hevdet at Petra burde ventet med innkjøpene til hun kom hjem, men det forstås det som lite hensiktsmessig at Petra skulle vente, ettersom dette er innbo som uansett måtte bli anskaffet. Dette taler for at kjøpet var nødvendig vedlikehold.

Når det gjelder utgiftene på 5 000kr til rørlegger, faller dette innenfor nødvendig vedlikehold, ettersom det er fornuftig og rimelig å benytte fagfolk for å gjennomføre slikt arbeid.

Ovnen, kjøleskapet, oppvaskmaskinen og mikro, samt rørleggeravgifter faller innenfor "nødvendig vedlikehold".

Marte plikter å betale 12 500 kr for oppussingen.

2. Får Petra medhold i at hun skal eie 60% av leiligheten?

Spørsmålet er om Marte har brutt avtalens punkt 4, ved å la Lars sove hos henne.

Det følger av avtalen at dersom noen andre flytter inn hos en av partene, skal eierforholdet i leiligheten endres til 60/40 i disfavør av den som har brutt avtalen. Avtalen tillater derimot overnattingsgjester.

Tvilen knytter seg til om Lars er en overnattingsgjest, eller om han må anses å ha flyttet inn.

Twisten løses utifra en objektiv tolkning av avtalen, i tillegg til partenes oppfatning av ordlyden ved avtaleinngåelse. Det må vurderes hva partene med rimelighet kunne legge i avtalen. Dersom ordlyden i avtalen ikke fører til et resultat, må vurderingen baseres på rimelighetshensyn.

Ordlyden "overnattingsgjest" tilsier gjester som sover over uten forpliktelser til leiligheten. En naturlig forståelse av å ha "flyttet inn" tilsier at man betaler utgifter, har sitt innbo i leiligheten og skaper en hverdag der. Når det gjelder kjæresteforhold, kan man se til arvelovens § 2 tredje ledd, som definerer samboere som personer over 18 år som lever i et "ekteskapslignende forhold". Videre følger det av rettspraksis at par som ikke har samme folkeregistrert adresse, kan vanskelig forståes som samboere. Det må foretas en helhetsvurdering av alle foreliggende moment.

Det fremgår av faktum at Lars sov i snitt mer en halvparten av tiden hos Marte i perioden mars 2023 til og med slutten av mai. Lars hadde i tillegg tatt med seg utstyret sitt og andre nødvendigheter som klær og toalettartikler slik at han kunne bo der. Videre har forholdet til Marte og Lars mer og mer lignet et ekteskapslignende forhold ettersom de gjorde det meste av hverdagslige ting sammen. Dette taler for at Lars har flyttet inn. På den andre siden betalte Lars ingen utgifter, i tillegg til at han hadde sin bolig i Storevik som han betalte for. Lars hadde også folkeregistrert adresse i Storevik.

I tillegg til forholdene rundt Lars er det rimelig å vurdere hvordan partene med rimelighet kunne legge i avtalen. Martes forutsetning var at overnattingsgjester var tillatt etter avtalens punkt. 3. Petra hadde uansett aldri tatt opp problematikken bak dette før hun hevdet avtale brutt, noe som hun burde ha gjort. Petra oppfattet situasjonen derimot slik at Lars hadde flyttet inn, uten å ta noen grep i forkant. Avtalen begunstiger Petra som burde ha sagt ifra om hennes misnøye, og svekker Martes mulighet til å ta stilling til saken.

Ettersom partenes oppfatning av "overnattingsbesøk" forståes ulikt, og at forholdene rundt Lars ikke taler i sterkt retning for at han har flyttet inn, taler hensyn for å beskyttes Martes forventninger som "den svakere part" for at Lars ikke kan anses å ha flyttet inn.

Petra får ikke medhold i at hun skal eie 60% av leiligheten.

Subsidiært anfører Marte at avtalens punkt 4 uansett må kjennes ugyldig fordi den er urimelig.

Avtalelovens (heretter avtl.) § 36 regulerer lemping av avtaler grunnet ugyldighet. Det heter at en avtale kan settes "helt eller delvis" til side, dersom det vil være "urimelig" eller "i strid med god forretningskikk" å gjøre den gjeldende. Det fremgår av annet ledd at i vurderingen skal det legges vekt på avtalens innhold, partenes stilling, forhold ved avtaleinngåelse og i tillegg senere inntrådte forhold om omstendighetene for øvrig.

Spørsmålet er om avtalens punkt 4 er "urimelig".

Ordlyden "urimelig" tilsier at det foreligger særlige forhold som gjør at avtalen ikke kan fortsette på samme grunnlag som før. Det følger at rettspraksis at regelen må forstås som en snever unntaksregel. Terskelen for anvendelse av regelen er derfor høy.

Ettersom partene i avtalen er to venninner, er det naturlig å avklare situasjonen i det tilfelle at en av de inngår et kjæresteforhold som kan påvirke boforholdene. Hensikten med avtalevilkåret er å verne eierforholdet og forventningen om boforholdene som ble inngått i utgangspunktet. Det at Marte anfører at avtalevilkåret hindrer kjærligheten er umoralsk og i strid med rettsfølelsen, vil ikke føre frem i denne tvisten, ettersom Marte og Lars har mulighet til å flytte for seg selv om de ønsker det. Det forstås slik at hensikten med avtalevilkåret var klart for begge partene ved avtaleinngåelsen. Videre er det ingen etterfølgende forhold eller omstendigheter som taler for at avtalen bør endres.

Avtalens punkt 4 er ikke urimelig.

3. Er det inngått bindende avtale mellom Petra og Hans om utvask av leiligheten?

Det er ikke tvilsomt at Petras SMS var en forespørsel om et tilbud, og har fører de rmed ikke til binding. Hans svarte på forespørselen med et tilbud som kom frem gjennom telefonsvar. Da Petra aksepterte tilbudet, hevdet Hans at han ikke har mulighet ettersom han regnet med hun ikke var interessert.

Spørsmålet er om Hans tilbud er bindende.

Reglene for binding gjennom tilbud og aksept reguleres i avtl. kapittel 1. Avtl. § 3 regulerer tilfeller der tilbyder ikke ha fastsatt akseptfrist. Det heter at "hvis tilbudet er gjort i brev eller telegram, må aksepten være kommet frem til ham inden utløpet av den tid, som han, da han avgav tilbudet, maatte regne paa skulde gaa med". Videre skal tiden beregnes "under forutsætning av at tilbudet kommer frem uten forsinkelser, at den anden part skal ha rimelig tid til å overveie, før han svarer, og at svaret ikke blir forsinket underveis".

Det forstås slik tilbud over telefonsvarer faller under bestemmelsen på lik linje med tilbud gjort i brev eller telegram på bakgrunn av avtalelovens gamle språk. Tvilen knytter seg til om Petras aksept kom frem "inden utløpet av den tid som Hans (...) maatte regne på skulde gaa med".

En naturlig språklig forståelse av "den tid han maatte regne på skulde gaa med" tilsier den tiden som er naturlig å vurdere tilbudet, ut ifra hva som er normalt i forhold til tilbudets art. Ordlyden taler ikke for en spesifikt tidsfrist, men at vurderingen må baseres på en helhetlig skjønnsmessig vurdering.

Petra aksepterte tilbudet 1 døgn etter tilbudet ble fremlagt. På den ene siden forstås det som rimelig å bruke en dag på å vurdere tilbudet, og kanskje undersøke muligheter hos andre virksomheter. Det kunne derfor på den ene siden ikke forventes at hun svarte samme kveld. På den andre siden er det rimelig å forstå at tilbud bør godtas snarest når det gjelder tilbud fra enkeltmannsforetak, ettersom virksomheten naturligvis har mer begrenset kapasitet. I løpet av tiden fra tilbudet til aksept, har det gått en arbeidsdag der det kan dukke opp nye tilbud. Det er da vanskelig å forvente av Hans å avslå tilbud ettersom han venter på svar på et annet tilbud. Det er derfor naturlig å forvente et svar innen en vanlig arbeidsdag (08-16).

Hans kunne regne med at aksepten burde kommet frem innen arbeidsdagen.

Unntaksvis vil det i tilfeller der aksepten kommer for sent frem, men akseptanten tror aksepten er fremme i tide, vil tilbyder være bundet dersom han ikke "uten ugrundet opphold" meddeler akseptanten om at han ikke godtar aksepten jf. avtl. § 4.

Ordlyden "uten ugrundet opphold" forstås slik at tilbyder må meddele at han ikke godtar aksepten i det øyeblikk aksepten kommer frem. Hans avslo aksepten og forklarte hvorfor han ikke kan gjennomføre avtalen, og er derfor ikke bundet.

Det er ikke inngått bindende avtale mellom Petra og Hans om utvask av leilighet.

Teorioppgave:

Grunnlovstolkning

Oppgaven forstås slik at det bes om en redegjørelse for Grunnlovens som rettskilde, hvordan rettsanvenderen skal gå frem ved tolkning av Grunnloven, og hva som skjer når det oppstår motstrid mellom Grunnlov og alminnelig lov eller folkerettslige forpliktelser.

Begrepet "tolkning" omhandler hvordan rettsanvenderen skal lese og forstå loven som ledd i rettsanvendelseprosessen. Prosessen handler om hvordan man skal tolke loven for å komme frem til en rettsregel som man kan benytte for å løse en juridisk tvist. Rettsanvenderen er den juristen, eller advokaten som anvender loven for å juridiske spørsmål.

Først vil jeg ta for meg Grunnloven som rettskilde. Videre redegjøres det for hvordan tolkningen skal foregå ved Grunnlovstolkning, der det vil ses på forskjellene mellom Grunnlovstolkning og tolkning av alminnelig lov. Til slutt forklares det hvordan man skal gå frem når det oppstår motstrid.

Grunnlovens som rettskilde

Grunnloven er Norges eldste lov fra 1814 som gjenspeiler Norges verdigrunnlag og fundament som rettstat. Norges har et rettsystem som bygger på hierarki der Grunnloven er øverst foran alminnelig lov, slik at loven er lex superior som betyr at den alltid går fremst.

Grunnloven er utgangspunktet for all videre lovgivningsmyndighet fordi den regulerer maktfordelingen mellom Stortinget, regjering og domstolene. I tillegg verner Grunnloven alle borgerne mot overgrep fra staten gjennom menneskerettighetene. Det skal svært mye til for å endre grunnloven, som følge av grunnlovs konservatisme.

Tolkning av Grunnloven

Det fremgår av rettspraksis at "utgangspunktet er vanlig lovtolkning". Likevel har Grunnloven noen særpreg som rettsanvenderen må være klar over. Dette betyr at utgangspunktet er en naturlig språklig forståelse av lovens ordlyd, på lik linje som alminnelig lov.

Hovedforskjellen fra Grunnloven til alminnelig lov, er at den bærer preg av et gammelt språk. Dette følger av at det er vanskelig å endre grunnloven jf. Grl. § 121. Det gamle språket er noe rettsanvenderen må være klar over ettersom loven ikke alltid leses direkte. For eksempel skal "Kongen i statsråd" forstås som regjeringen. Selv om loven er gammel, er utgangspunktet i lovtolkningen er derfor å benytte seg av en alminnelig språklig forståelse av Grunnlovens ordlyd.

Etter det er tatt utgangspunkt i lovens ordlyd vil rettsanvenderen supplere med flere rettskilder, for å se nærmere på innholdet i regelen. Det vil derfor gjøres kort rede for de ulike rettskildene videre.

Sedvanerett

I motsetning til alminnelig sedvanerett, heter det konstitusjonell sedvanerett når det gjelder alminnelig praksis angående konstitusjonen. På lik linje med sedvaneretten stilles det krav til en ensartet praksis over lang tid for at det skal kunne anses som konstitusjonell sedvanerett. Et omdiskutert spørsmål i litteraturen er om konstitusjonell sedvanerett bør ha like mye vekt som Grunnloven. Likevel er det få forfattere som har et kritisk syn på problemstillingen.

Det fremstår noe uklart akkurat hva som anses som konstitusjonell sedvanerett. Før var sedvaneretten mer utpreget enn i dag, men i dag er de fleste sedvanerettslige reglene hjemlet i Grunnloven. Tidligere eksempler på sedvaneretten er domstolenes prøvingsrett, som nå er hjemlet i Grl. § 89, eller parlamentarismen som nå er hjemlet i Grl. § 15. I dag er det tendenser som tyder på at uttrykket dør ut.

Forarbeid

På lik linje som ved tolkning av alminnelig lov skal lovens tolkes i samsvar med lovgivers vilje. I rettsanvendelseprosessen er det derfor naturlig å se til lovens forarbeid. I dette tilfellet vil Grunnlovstolkning skille seg fra alminnelig lovtolkning. Vekten av forarbeidene til Grunnloven må skilles alt etter hvor gamle de er. De fleste av forarbeidene til Grunnloven er gamle og vanskelig å finne. Derfor legges disse lite vekt på. Når det gjelder forarbeidene til de nyere bestemmelser vil vekten være større.

Rettspraksis og alminnelige rettsprinsipp

Rettspraksis har lik stilling som alminnelig lov i Grunnlovstolkning. Her vil avgjørelser fra Høyesterett ha størst vekt. Avgjørelser i norsk rett fungerer som prejudikat, som vil si at dommene er bindende for senere rettsavgjørelser. Dette er blant annet for å ivareta hensyn til likhet og forutberegnelighet ved tolkning av Grunnloven. Videre ved anvendelse av grunnloven er det viktig å ivareta rettstatens verdi og formål der folkesuverenitet er avgjørende.

Regler i strid med Grunnloven

Norsk lov i strid med Grunnloven

I utgangspunktet er det Stortingets oppgave å vedta lover i samsvar med Grunnloven.

Likevel skjer det at domstolene etter sin "plikt og rett" jf. GrL. § 89 finner at det foreligger motstrid, dette kalles domstolenes prøvingsrett.

Prøvingsretten er en sikkerhetsventil, slik at domstolenes oppgave er ikke å vurdere en lovs hensiktsmessighet, men om loven strider mot grunnloven. Domstolen skal overholde Stortingets syn i saker det ikke foreligger "rimelig tvil" om loven er i strid med Grunnloven jf. Kløfta- dommen.

Grunnlov i strid med folkerettslige forpliktelser

Norge har et dualistisk rettssystem som skiller folkeretten og norsk rett. Når Norge slutter seg til en traktat kreves det derfor at reglene inkorporeres eller transformeres til norsk rett. Videre følger av presumpsjonsprinsippet at Norsk rett antas å være i samsvar med folkeretten. Domstolene skal derfor så langt som råd dømme i samsvar med folkerettslige forpliktelser.

Likevel oppstår det motstrid. For eksempel i saker der det oppstår motstrid mellom EØS-rett og norsk rett, har Norge i utgangspunktet forpliktelse om å gjennomføre EØS-rett i Norsk rett. Likevel fremgår det av rettspraksis at i tilfeller det oppstår motstrid skal "norsk rett ha forrang". Domstolene må derfor dømme etter Norsk rett, fordi det er Stortingets oppgave å gjennomføre folkerettslige forpliktelser i norsk rett. Når det gjelder vern av individ ovenfor staten, vil derimot alltid individet vernes dersom folkeretten er til fordel.

Thommessen blir stolt partner med Oslo Pride

I Thommessen jobber vi aktivt for å skape et miljø fritt for diskriminering, hvor alle skal kunne være seg selv på jobb. Gjennom et nytt samarbeid med Oslo Pride ønsker vi også å bidra til et samfunn hvor alle skal føle seg fri til å være den man er og elske den man vil.

Den frivillige organisasjonen Oslo Pride fremmer holdninger som motarbeider diskriminering, hets og forfølgelse av skeive personer. I tillegg bidrar den til å synliggjøre skeives perspektiver i internasjonalt menneskerettighetsarbeid. Vi er stolt partner og skal bistå organisasjonen med juridiske pro bono-tjenester.

THOMMESSEN

Advokatfirmaet Thommessen AS
Oslo • Bergen • Stavanger • London • thommessen.no

Foto: Ida Toldnæs/Oslo Pride

NOCCO SMAKSTEST

Test utført av: Vilde Stave Carlsen og Mikal Pedersen

I en hektisk eksamensperiode er behovet for energi og fokus avgjørende for å opprettholde akademisk suksess. I jakten på den perfekte energidrikken har Nocco, blitt et attraktivt alternativ for studenter som søker en boost av energi og mental klarhet. Gjennom denne smakstesten utforsker Mikal og jeg, Vilde, ulike varianter av Nocco og deres evne til å tilfredsstille behovene til studenter midt i eksamensstresset. Med et øye for autenticitet og kvalitet, analyserer vi nøye hver smak og vurderer deres potensiale til å være den ideelle følgesvennen for lange studieøkter og pressede eksamensdager.

(Alle smakene ble kjøpt når vi var på befarings- og utviklingstur i Levi)

EPLÉ

Vildes innsikt bringer frem en luft av skarp surhet, et hint av naturlig eple. Men smaken som følger skuffer, dessverre, litt. Den kunstige karakteren dominerer, og selv om det er spor av eplesider, er det ikke nok til å skape en autentisk opplevelse.

Mikals erfaring reflekterer lignende toner; den markerte surheten i lukten fører til forventninger, men smaken er mer av den typiske kunstige eple smak, med en uønsket bitter undertone som trekker ned poengsummen.

Terningkast: 3

PEARADE

Vildes nese fanger opp en behagelig duft av søt pære, som lover friskhet og muligens hint av pærecider. Smaken innfrir delvis med sin friskhet, men kanskje ikke helt på nivå med forventningene. En citrus-vibe legger til kompleksitet, men savnet av en mer uttalt syrlighet trekker vurderingen ned.

Mikals tilbakemelding bekrefter den generelle opplevelsen, med et fokus på den behagelige duften og den friske smaken, men også en følelse av at syrligheten kunne vært mer fremtredende.

Terningkast: 5

RASPBERRY BLAST

Vildes første inntrykk er ikke nådig; en ubehagelig lukt som minner om noe som har gått galt, kanskje en slags muglete søt bringebær. Smaken følger opp med en kunstig intensitet som ikke appellerer. Sammenligningen med bringebær godteri dyppet i sprit setter standarden for denne smaken.

Mikals erfaring bekrefter det negative synet, med en lignende vurdering av den kunstige smaken og en generell avvisning av produktet.

Terningkast: 2

GRAND SOUR

Vildes første inntrykk er fristende og innbydende, med noter av frisk sitrus, mest sitron. Smaken leverer en tiltalende syrlighet som føles autentisk og lite kunstig. Dette resulterer i den høyeste vurderingen på terningen så langt.

En opplevelse som Mikal også deler, med en generell tilfredshet over den friske og syrlige smaken som tilbys av Grand Sour.

Terningkast 6

JUICY RUBY

Mikal innrømmer at han umiddelbart ble overasket over at en Nocco kunne være såpass digg. Det første som møter deg er en utrolig forfriskende duft av bringebær. Til tross for den negative smaksoplevelsen med «Raspberry Blast», treffer denne midt i blinken, med dens naturlige bringebærsmak som nøytraliserer bitterheten man vanligvis forbinder med en Nocco. Mikal frykter for at han vil havne i en Luksusfellen-episode dersom denne smaken slippes i Tromsø i igjen frem mot sommeren.

Vilde kan si seg enig i flere av Mikal sine utsagn. Juicy Ruby går også helt til topps.

Terningkast 6

Vildes sanser fanger opp en søt, men samtidig frisk lukt som gir forhåpninger om en god smaksopplevelse. Smaken bekrefter dette med en friskhet som bærer preg av fruktighet. En positiv opplevelse.

Mikals erfaring støtter dette synet, med en spesiell merknad om den velbalanserte appelsinsmaken som ikke blir for bitter. Mikal fortsetter: «Lukten av appelsin skjærer gjennom, men den hitta jævlig bra på smak».

Terningkast: 5

Gjennom denne smakstesten ser vi en variasjon av reaksjoner på Nocco-produktene, fra den skuffende kunstige smaken av Raspberry Blast til den forfriskende autenticiteten til Grand Sour. En påminnelse om at smak er subjektiv, men også at kvalitet og autenticitet kan være nøkkelen til en vellykket produktopplevelse.

JURISTFORENINGENS NYE STYRE

Bilder: @v.mullerfoto

Max G. Hoffman
Leder

Astrid W. Furnes
Nestleder

Peter Ofstad
Økonomiansvarlig

Emilija Savic
Markedsføringsjef

Sofia Joachimsen
Juvel-sjef

Hårek Folkenborg
Alpintursjef

Andrea Sætre
Redaktør Jus't

Marie Kirkesæther
Redaktør Jus't

Elise S. Flyum
Campussjef

Jesper Eriksen
Jur.Cup Sjef

Maria Zachariassen
Faddersjef

Frida H. Arntzen
Fagsjef

Agnes Monteiro
Festsjef

Caroline Brinchmann
Isbjørnballsjef

Mønsterbesvarelse 3. avd

Besvarelsen ble vurdert til A på hjemme-eksamen 2023.

Innholdsfortegnelse

1 Lojalitet på formuerettens område	1
1.1 Innledning.....	1
1.2 Den ulovfestede lojalitetsplikt.....	2
1.3 Lojalitet i kontraktsforhold.....	4
1.3.1 Opplysningsplikt	4
1.3.2 Reklamasjon og passivitet	8
1.4 Forholdet til tredjeperson	11
1.4.1 Subjektiv omstøtelse ved konkurs.....	11
1.4.2 Opplåning av pant	12
1.4.3 Debitorskifte – kreditors medvirkningsplikt	14
Referanseliste	16
Lover	16
Forarbeider	16
Rettsavgjørelser	16
Litteratur	17

1 Lojalitet på formuerettens område

1.1 Innledning

Oppgaven skal se nærmere på lojalitet som hensyn, prinsipp og plikt på formuerettens område.

Med «lojalitet» menes den gjensidige plikt en kontraktspart har til å forsøke å ivareta den annen parts interesser i et kontraktsforhold.

Med «formuerettens område» menes den del av norsk rett som omhandler økonomiske rettigheter. Betegnelsen omfavner emnene obligasjonsrett, tingsrett, panterett og konkursrett. Formueretten faller inn under privatrettens område. En konsekvens av dette er at det ikke gjelder et legalitetsprinsipp. Et unntak fra denne hovedregel er det panterettslige legalitetsprinsipp i lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven – pantel.) § 1-2. Ved fraværende legalitetsprinsipp er konsekvensen at avtalefriheten står sterkt, og at bakgrunnsretten i stor grad er deklarasjonsrett.

Oppgaven tolkes til å være en oversiktsoppgave. Det vil derfor ikke være anledning til å gå i detalj på alle områder som behandles. Noen utvalgte eksempler fra obligasjonsretten, panteretten og konkursretten blir trukket frem for å best mulig belyse problemstillingen. I forbindelse med obligasjonsretten vil det for eksempel ikke være anledning til å gå inn i alle relevante lovbestemmelser – noen utvalgte vil bli presentert. Målet er å illustrere hvordan lojalitet gjennomsyrrer formuerettens område.

Oppgaven utelukker foreldelse, forsinkelse, erstatning og antesipert mislighold fordi mislighold eller illojalitet er en forutsetning for at disse reglene skal komme til anvendelse. Inkludering av disse reglene vil føre søkelys bort fra lojalitet på formuerettens område, og heller fokusere på konsekvens av illojalitet. Fokus vil derfor bli rettet på de områder der lojalitet kommer eksplisitt til uttrykk.

Ved behandlingen av lojalitet overfor tredjepersoner vil reglene om omstøtelse, opplåning av pant og debitorskifte behandles. Det avgrenses mot suksessjonskonfliktene, hjemmelskonfliktene, reglene om rettsvern og godtroerverv. Disse typetilfellene forutsetter kanskje at avhenderen har vært illojal, men reglene løper ikke ut fra et prinsipp om lojalitet. Reguleringen av disse konflikttypene skjer med utgangspunkt i hvem som sitter igjen med rettigheten til slutt. Hensynet til kreditor, notoritet, publisitet, legitimasjon og god tro står sterkere her – da må reglene ha fastere rammer. Hensynet til rimelighet og lojalitet vil ikke få gjennomslag i denne typen konflikter, da den dynamiske tingsretten etterlater mindre rom for vurderinger om redelighet og lojalitet.

Oppgaven vil i det følgende ta for seg lojalitetsplikten som overordnet prinsipp. Deretter vil oppgaven ta for seg lojalitetspliktens betydning og innhold ved kontraktsforhold inter partes – mellom kontraktspartene, og videre lojalitetsplikter overfor tredjepersoner.

1.2 Den ulovfestede lojalitetsplikt

I norsk rett hersker prinsippet om at avtaler skal holdes, jf. Norske Love av 15. april 1687 art. 5-1-1. Prinsippet innebærer at partene kan kreve avtalen oppfylt etter sitt innhold, og peker på at lojalitet i kontraktsforhold har vært en forutsetning siden 1600-tallet.

I lov 31. mai 1918 nr. 4 om avslutning av avtaler, om fuldmagt og om ugyldige viljeserklæringer (avtaleloven – avtl.) er §§ 33 og 36 konkret bundet til lojalitetshensyn. Det følger av ordlyden i avtl. § 33 at en disposisjon kan gjøres ugyldig dersom det vil «stride mot redelighet og god tro» å gjøre den gjeldende. Henvisningen til lojalitet som prinsipp kommer til uttrykk i formuleringen «redelighet og god tro». Avtaleloven § 33 gir uttrykk for et alminnelig redelighetsprinsipp, og slår fast at der det gjelder en avtale, skal man opptrå i tråd med redelighet og god tro. Brudd på dette, utgjør brudd på lojalitetsplikt, og kan medføre ugyldighet.

Kjernen i avtl. § 33 er lojalitetsplikt før og ved avtaleinngåelse, mens avtl. § 36 får anvendelse der det er urimelig å fastholde en avtale. Etter avtl. § 36 kan en avtale «helt eller delvis settes til side» dersom «det ville virke urimelig eller i strid med god forretningsskikk å gjøre den gjeldende». Avtl. § 36 åpner for avtalerevisjon dersom hele eller deler av avtalen er urimelig overfor noen av partene. Hensynet til lojalitet er derfor ivaretatt ved at bestemmelsen fungerer som en sikkerhetsventil – der en avtale vil få urimelige virkninger, kan den endres.

En nødvendig konsekvens av det deklatoriske rettskildebildet på formuerettens område er utformingen av rettslige prinsipper og hensyn. Domstolene har spilt en sentral rolle i utviklingen av lojalitetsplikten. I Rt. 1988 s. 1078 tok Høyesterett for seg spørsmål om et kausjonsansvar var bortfalt fordi kreditor ikke hadde overholdt sin aktsomhetsplikt overfor kausjonisten, og ikke meddelt opplysninger om debitor og låneforholdets stilling. Det uttales på s. 1084 at det i kausjonsforhold «som i kontraktsforhold ellers, stilles krav om aktsom og lojal opptreden fra kreditors side overfor [den annen part]». Høyesterett slo med dette fast at det gjelder en lojalitetsplikt i kontraktsforhold. Høyesterett kom til at kausjonisten måtte «utvise aktsomhet, og vil, etter forholdene, kunne måtte opptre aktivt for å ivareta sine interesser». I dommen slår Høyesterett fast at «kravet [til] aktsomhet og lojalitet må gjelde ikke bare ved stiftelsen av [forpliktelsen], men så lenge forpliktelsen består», jf. s. 1084.

Lojalitet som prinsipp utgjør en balansegang mellom ivaretagelse av egne interesser på den ene siden, og hensynet til den annen parts interesser på den annen side. Lojalitetsplikten begrenses av partens rett til å sette egne interesser først, og motpartens rett til å gjøre det samme. Lojalitetspliktens kjerne ligger mellom disse ytterpunktene.

I Rt. 1984 s. 28 (Tromsø Sparebank) ble lojalitetsplikten i kontraktsforhold delvis påberopt som selvstendig rettsgrunnlag. Saken handlet om en selvskyldnererklæring for en kassekreditt, som ble kjent ugyldig. Høyesterett uttaler på s. 34 at «kausjonserklæringen er ugyldig etter avtaleloven § 33, men iallfall vil den rammes av ulovfestede regler om lojalitet i kontraktsforhold». Uttalelsen viser til den tette sammenhengen mellom avtl. § 33 som ugyldighetshjemmel, og lojalitetsplikten i kontraktsforhold. Høyesteretts formulering i dommen kan også tyde på at terskelen for å komme til brutt lojalitetsplikt er lavere enn terskelen for å kjenne en disposisjon ugyldig etter avtl. § 33.

Dommen i Rt. 1995 s. 1460 bygger på dommene over. Førstvoterende presiserer at det gjelder et ulovfestet krav om lojalitet og aktsomhet, og at dette ikke bare gjelder «ved inngåelsen av avtalen, men så lenge forpliktelsen [...] består», jf. s. 1469. Førstvoterende går deretter lenger i å kartlegge innholdet i lojalitetsplikten, enn det Høyesterett gjorde i Tromsø Sparebank- dommen. Det kan utledes fra s. 1469 at desto tettere samarbeid mellom partene, desto strengere gjelder lojalitetsplikten. Videre forutsetter førstvoterende at lojalitetsplikten medfører en opplysningsplikt, og at brudd på denne opplysningsplikten kan medføre ugyldighet. Førstvoterende viser likevel ikke til avtl. § 33 som hjemmel for eventuell ugyldighet, noe som medførte en teoretisk diskusjon av om brudd på lojalitetsplikten var en selvstendig ugyldighetsgrunn. På den ene siden kan Høyesterett se ut til å forutsette at avtl. § 33 og brutt lojalitetsplikt er to alternative ugyldighetsgrunner både i Rt. 1984 s. 28 og Rt. 1995 s. 1460. På den annen side kan det diskuteres om dette skillet er av noen særlig betydning, da brutt lojalitetsplikt som utgangspunkt vil bli konsumert av avtl. § 33 eller avtl. § 36.

Prinsippet om lojalitet er på mange måter vanskelig å definere konkret. Begrepet er relativt, og vil gjøres gjeldende med ulik styrke basert på det underliggende kontraktsforhold. Man skiller her mellom tjenesteytelser – f.eks. advokattjenester, der det legges til grunn en sterk lojalitetsplikt. På den annen side finner man rene forretningskontrakter, der man i større grad lar det være opp til partene å ivareta egne interesser. Her gjøres ikke lojalitetsplikten gjeldende med like stor kraft. Det er også på det rene at lojalitetsplikten er dynamisk, og innholdet i plikten vil variere med de verdier og prinsipper som samfunnet oppstiller. Lojalitetsplikten vil også få ulikt utslag avhengig av hvor i avtalestadiet bruddet skjer (Ringvoll (2007) s. 41). Sammenholdt med Rt. 1988 s. 1078, vil lojalitetspliktens materielle innhold variere med de konkrete omstendighetene, og mangler eksplisitte vilkår.

1.3 Lojalitet i kontraktsforhold

Hensynet til lojalitet kan betraktes som et bakteppe for de fleste kontraktsforhold. I NS 8405 fremgår det av artikkel 5 at «partene er forpliktet til å samarbeide og vise lojalitet under gjennomføringen av kontrakten». I andre typer av kontrakter kan lojalitetsprinsippet fungere som tolkningsfaktor for å finne frem til den tolkningen av avtalen som det har formodning for seg at partene hadde ment. Lojalitetsprinsippet kan bidra til å sikre et best mulig balansert innhold. At man velger det tolkningsalternativ som best ivaretar hensynet til lojalitet, er et direkte utslag av at man ønsker å finne det tolkningsalternativ som er «rimelig og rettferdig», jf. den formodning at partene har ønsket å inngå en rimelig og rettferdig avtale (Hov, (2017) s. 37). Lojalitetsprinsippet utgjør følgelig en slags minstestandard for hva partene kan forvente av redelighet i kontraktsforholdet. Lojalitetsprinsippet kan også bidra til å utlede biforpliktelser i kontraktsforhold, som for eksempel en taushetsplikt. Oppgaven skal nå se på utslag for lojalitetsprinsippet i kontraktsretten.

1.3.1 Opplysningsplikt

Som dommen i Rt. 1988 s. 1078 slo fast, stilles det krav om aktsom og lojal opptreden i alle typer kontraktsforhold. Mange lovregler er begrunnet i hensynet til og prinsippet om lojalitet, og gir til en viss grad utslag for en lojalitetsplikt.

Opplysningsplikten i kontraktsforhold

er lovfestet på tvers av kontraktslovgivningen. Ifølge rettspraksis inntatt Rt. 2002 s. 1110 (Bodum) er utgangspunktet at det ikke eksisterer noen generell opplysningsplikt i kontraktsforhold – partene må «bære risikoen for egne forutsetninger, også hvor forutsetningene er klare nok for motparten», jf. s. 1118. Her må det likevel trekkes opp en grense mot de tilfellene der det vil være uredelig for motparten å

forholde seg taus. Lojalitetshensyn taler for at motpartens interesser i å få disse opplysningene, veier tyngre enn realdebitors interesse i å tie om dem. Dette kan også ses i sammenheng med avtl. § 33, hvor redelighetskravet tydelig fremgår.

I det følgende vil kjøpsloven brukes som primært eksempel på utslag for lojalitetsprinsippet i lov, da de øvrige kontraktslover i stor grad er bygget opp etter kjøpslovens mønster.

Lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp (kjøpsloven – kjl.) inneholder ingen generell opplysningsplikt. Kjøpsloven inneholder likevel en spesialbestemmelse for «som den er»- klausuler i kjl. § 19 første ledd bokstav b. Det følger av bestemmelsens ordlyd at «[s]elv om tingen er solgt «som den er» eller med liknende alminnelig forbehold, foreligger mangel når [...] selgeren ved kjøpet har forsømt å gi opplysning om vesentlige forhold ved tingen eller dens bruk som han måtte kjenne til og som kjøperen hadde grunn til å rekne med å få, såfremt unnlåtelsen kan antas å ha innvirket på kjøpet». Vilkårene etter kjl. § 19 (1) bokstav b er manglende opplysninger om «vesentlige forhold», det må være klart at disse manglende opplysningene har «virket inn på kjøpet», og det må være tale om opplysninger «som selger måtte kjenne til» og opplysninger «som kjøper måtte regne med å få». Det er i de to siste vilkårene sammenholdt at det alminnelige prinsipp om lojalitet kommer til syne. I disse ligger en implisitt plikt om samspill mellom to kontraktsparter – det er kun de opplysninger som selger måtte kjenne til, som kjøper kan regne med å få. For kjøpers vedkommende vil det være naturlig å få kunnskap om vesentlige forhold ved tingen, samt at selger har kunnskap om disse. Vilkåret bygger på en forutsetning om motpartens berettigede forventning om hvilken type kunnskap selger med rimelighet kunne gi, og som kjøper med rimelighet kunne få.

Bestemmelsen i kjl. § 19 er likevel av begrenset rekkevidde, og kan bare anvendes direkte der det er tatt et «som den er»-forbehold. Hensynet bak bestemmelsen kan likevel anvendes i et «fra det mer til det mindre»-perspektiv, slik at dersom det gjelder en opplysningsplikt der det er tatt forbehold, bør det også gjelde en slik plikt når kjøper ikke har fått en ekstra oppfordring om å undersøke tingens faktiske tilstand. Denne løsningen er også lagt til grunn i rettspraksis, jf. bl.a. Rt. 1995 s. 1460 s. 1469. Reglene om opplysningsplikt er direkte utslag av lojalitetshensynet, og hensynet er forankret i de fleste kontraktslover, jf. bl.a. lov 21. juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven – fkjl.) § 16 og lov 16. juni 1989 nr. 36 om håndverkertjenester m.m. for forbrukere (håndverkertjenesteloven – hvtjl) § 19. Dette taler samlet for at prinsippet om lojalitet gjelder som alminnelig ulovfestet prinsipp på obligasjonsrettens område. Opplysningsplikten påhviler selger.

Motstykket til opplysningsplikten er undersøkelsesplikten. Undersøkelsesplikten påhviler kjøper, og går ut på at realkreditor plikter å forsøke å avdekke om ytelsen oppfyller kravene til alminnelig god ytelse. Hensikten med undersøkelsesplikten er å avdekke mer eller mindre skjulte feil og mangler. Undersøkelsesplikten omfatter de tilfeller som faller utenfor selgers opplysningsplikt, men opplysninger som likevel er av relevans for kjøper – altså de opplysninger som kjøper lett kan tilegne seg med enkle undersøkelser.

Kjøpsloven § 31 inneholder en undersøkelsesplikt etter levering. Det fremgår at kjøper «så snart han etter forholdene har rimelig høve til det», skal undersøke tingen. Lignende bestemmelse finnes også i lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom (avhendingslova – avhl.) § 4-9. Regelen i kjl. § 31 ligger tett opp mot reglene om reklamasjon i bl.a. kjl. § 32, hvor reklamasjonsfristen begynner å løpe når kjøper «burde ha oppdaget» en mangel. Denne formuleringen er en direkte henvisning til undersøkelsesplikten, og innebærer at kjøper kan miste sin rett til å gjøre misligholdsbeføyelser gjeldende dersom han ikke iverksetter undersøkelser «slik god skikk tilsier», jf. kjl. § 31.

På mange måter er undersøkelsesplikten, som motstykket til opplysningsplikten, et direkte utslag for lojalitetsplikten. Undersøkelsesplikten modifiseres av bl.a. opplysningsplikten. Dette kan begrunnes direkte i lojalitetshensyn – dersom selger av en sykkel vet at bremsene ikke fungerer, tilsier hensynet til lojalitet at selger kommer med opplysningen på eget initiativ, også selv om kjøperen kunne finne mangelen alene. På den annen side er også selgers opplysningsplikt begrenset til de vesentlige forhold – resten er omfattet av kjøpers undersøkelsesplikt.

Kjøpsloven § 20 andre ledd opererer også med undersøkelse før overlevering. Bestemmelsen gir ikke uttrykk for en plikt, men snarere en mulighet for kjøper til å avdekke mangler allerede før levering. Bestemmelsen rammer de tilfeller der kjøper har undersøkt tingen før levering, uten å oppdage en mangel. Konsekvensen er at mangler ikke kan påberopes overfor selger. Bestemmelsen pålegger således kjøper en aktsomhetsplikt – dersom en mangel kunne vært oppdaget under en aktsom undersøkelse, kan den heller ikke påberopes av kjøper. Også denne regelen gir gjennomslag for lojalitetsprinsippet. Bestemmelsen bygger på det gjensidige kontraktsforhold, og tanken om å ivareta den annen parts interesser så langt det lar seg gjøre. Lignende regel eksisterer ikke i noen av forbrukerlovene, jf. bl.a. f.kjl. § 16 (3). En mulighet for undersøkelse før levering ville også vært av liten praktisk betydning etter avhendingslova og håndverkertjenestelova, da det ikke enda er en mangel å oppdage på dette stadiet i kontraktsforholdet.

Det er videre lagt til grunn i Ot.prp. nr. 80 (1986-87) s. 63 og juridisk teori at opplysningsplikten går foran undersøkelsesplikt – selgers plikter veier i slike tilfeller tyngst. På denne måten kan det se ut til at kjøpers og selgers lojalitet er satt opp mot hverandre, og på så måte prioritert. En selger har følgelig en sterkere lojalitetsplikt overfor motparten. Et lignende utslag kan skimtes i forbrukerforhold, der selgers lojalitetsplikt ser ut til å strekke seg lengre enn ved alminnelige kontrakter mellom næringsdrivende.

Et særtilfelle av opplysningsplikten er frarådningsplikten, som kommer til uttrykk hvthj. § 7. Dersom en håndverker må anta at det vil oppstå ubalanse mellom prosjektets kostnad og sluttverdi, pålegges håndverkeren en frarådningsplikt. Pliktens anvendelsesområde er «før avtale er inngått eller før arbeidet er påbegynt», jf. § 7 første ledd, og gjelder for de tilfeller der det må antas at «prisen for en reparasjon vil stå i misforhold til det tingen er verd i reparert stand». Lojalitetsplikten kommer direkte til uttrykk i ordlyden ved at håndverker må rådføre forbrukeren. Her kan det se ut til at den fagkunnskap som det legges til grunn at håndverkere har om prosjektets omfang, utvider deres lojalitetsplikt overfor forbrukere. Også dette stemmer overens med hensynet til forbrukere i obligasjonsretten. I Rt. 2013 s. 1252 uttaler førstvoterende at det har skjedd en rettsutvikling på området, hvor «vern av forbrukerinteressene og ei auka vektlegging reint allment av lojalitet og samarbeid mellom kontraktspartar» står sterkere, noe som medfører at frarådningsplikten er mer omfattende i dag, sammenlignet med frarådningspliktens omfang på 1950-tallet.

Bestemmelsen stiller også krav til konkret kunnskap, jf. ordlyden «må anta». Dette kan peke i retning av at det skal en større grad av ubalanse til før håndverkeren trenger å gi beskjed om forholdet. Plikten knytter seg dessuten til de tilfeller håndverkeren «må anta» at har betydning for forbrukeren. Et eksempel fra underrettspraksis illustrerer dette. I LH-2003-207 kom lagmannsretten til at frarådningsplikten ikke kunne anses brutt der forbrukeren hadde deltatt i planleggings- og arbeidsprosessen.

1.3.2 Reklamasjon og passivitet

Reklamasjonsretten og -plikten i norsk rett er også direkte utslag for lojalitetsprinsippet.

Reklamasjon innebærer at realkreditor varsler debitor om at han mener at det foreligger et kontraktsbrudd, og at dette vil bli gjort gjeldende (Hov (2017) s. 310). Reklamasjonsreglene er lovfestet på tvers av kontraktslovene. Det følger av kjl. § 32 at en kjøper «taper sin rett til å gjøre en mangel gjeldende dersom han ikke innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget den, gir selgeren melding som angir hva slags mangel det gjelder». Det følger altså av ordlyden at selger må få melding om at misligholdet skal gjøres gjeldende, og at meldingen må komme frem innen en viss tidsfrist. Bestemmelsen bygger direkte på lojalitetsplikten ved at den pålegger kjøper en plikt til å positivt foreta en handling for å beholde sin rettighet overfor selger. Dette skaper forutsigbarhet i kontraktsforholdet, og holder selger orientert om at kjøper mener ytelsen ikke holder kontraktsmessig standard.

I Rt. 2012 s. 1779 tok Høyesterett stilling til om en ytelse var mangelfull, og om det var reklamert slik at misligholdsbeføyelser kunne gjøres gjeldende. Det uttales i avsnitt 70 at en reklamasjon etter lovens standard krever at mangelen gjøres gjeldende overfor selger. Det er følgelig ikke tilstrekkelig at innholdet i ytelsen drøftes. Dette kan begrunnes i lojalitetshensyn ved at en generell diskusjon om ytelsens innhold ikke gjør det tilstrekkelig klart overfor kontraktsmotparten at kjøper har tenkt å gjøre misligholdsbeføyelser gjeldende. Det kreves derfor noe mer.

På den annen side kan slike realitetsdrøftelser medføre at selger ikke kan gjøre gjeldende innsigelse om at kjøpers reklamasjon er fremsatt for sent. Dette er også et utslag for lojalitetsprinsippet ved at selger indirekte anerkjenner at det foreligger en mangel, og går i diskusjon med kjøper. Det vil da stride med lojalitetsplikten dersom kjøper kunne anerkjenne mangelen, men velge å ikke forholde seg til den. De absolutte reklamasjonsfrister vil likevel avskjære reklamasjon også i slike tilfeller, jf. Rt. 1960 s. 143. Dette kommer oppgaven tilbake til.

Et annet vilkår for at reklamasjon skal oppfylle lovens krav er at det er fremsatt «innen rimelig tid etter at han oppdaget, eller burde ha oppdaget [mangelen]», jf. kjl. § 32. Med dette siktes det til den relative reklamasjonsfrist, som henger nært sammen med undersøkelsesplikten i punktet over. Det er når kjøper «oppdaget eller burde oppdaget» mangelen som er vurderingstema. Forbrukerkjøpsloven § 27 anvender samme vurderingstema, men gir bedre veiledning for hvordan «innen rimelig tid» skal tolkes. Det følger av fjkl. § 27 første ledd siste punktum at «fristen for å reklamere kan aldri være kortere enn to måneder fra det tidspunkt da forbrukeren oppdaget mangelen». I Rt. 2010 s. 103 slo Høyesterett fast i avsnitt 64 at «en normal reklamasjonstid ved kjøp av fast eiendom, ut fra sammenhengen i regelverket, ikke [kan] være kortere enn ved forbrukerkjøp av løsøre». Saken gjaldt fast eiendom, men hensynet til system i regelverket sett i sammenheng med førstvoterendes argumentasjon, taler for at dette gjelder generelt. I avsnitt 66 uttales det at en reklamasjonsfrist «på tre måneder [må] være i ytterkanten av hvor lenge en kjøper normalt kan vente med å reklamere over feil som er blitt oppdaget». Grensen for den relative fristen for reklamasjon må derfor som hovedregel gå et sted mellom to og tre måneder etter at kjøper fikk eller burde ha fått kunnskap om mangelen. Lojalitetsplikten tilsier at kjøper på sin side da har fått tilstrekkelig med tid til å områ seg etter at mangelen ble oppdaget, men ivaretar også selger ved at han må få beskjed om at det foreligger en mangel innen denne tidsfristen.

Denne relative fristen kommer også til uttrykk ellers i kontraktsretten. Tilbakebetaling er for eksempel et resultat av at et betalingsoppdrag ikke har gått riktig for seg, eller at avtalen er hevet, og det som er betalt, skal betales tilbake, jf. kjl. § 64. Lojalitet overfor kontraktsmotparten tilsier at kreditor fremmer sitt tilbakebetalingskrav innen rimelig tid etter at feilen oppdages. Dette er en henvisning til de relative reklamasjonsfrister.

Reklamasjonsreglene opererer også med absolutte frister, jf. kjl. § 32 andre ledd og fkjl. § 27 andre ledd. Av begge bestemmelser fremgår at den absolutte fristen for reklamasjon er «to år etter den dag da han overtok tingen». Forbrukerkjøpsloven § 27 annet ledd inneholder en presisering om at fristen for å reklamere kan være 5 år, dersom «tingen eller deler av den ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre». Det følger av reklamasjonsreglene i avhl. § 4-19 andre ledd at reklamasjon kan «seinast skje 5 år etter at kjøparen har overteke bruken av eigedomen». Hvilken absolutt frist som kommer til anvendelse, avhenger av det aktuelle kontraktsbruddet. Lojalitetsplikten strekker seg følgelig lenger ved kjøp av ting som skal vare lenge, som for eksempel fast eiendom etter avhendingslova, sammenlignet med kjøp av for eksempel et par joggesko etter fkjl. § 27. Den absolutte reklamasjonsfrist for kjøp av løsøre etter kjøpsloven er kortere, da selger ikke kan anses ansvarlig for mangler som ikke ble oppdaget før to år var gått. Lojalitetsplikten avskjæres ved de absolutte fristene. Konsekvensen av dette er at kjøper og selger ikke lenger trenger å forholde seg til hverandre. De absolutte reklamasjonsreglene er positive reguleringer, og gjelder derfor ikke som alminnelig obligasjonsrettslig prinsipp.

De lovfestede reklamasjonsregler suppleres av regler om reklamasjon på ulovfestet grunnlag. Det følger av Rt. 2012 s. 1779 avsnitt 55 at det «alminnelige lojalitetskravet i kontraktsforhold danner grunnlag også for reklamasjonsreglene: Den som mener å ha mottatt en vare som er mangelfull, må gi beskjed om dette på en slik måte at det gir den annen part rimelig mulighet for å ivareta sine interesser». Kravet til reklamasjon for å kunne gjøre misligholdsbeføyelser gjeldende, springer følgelig ut av lojalitetsplikten. Kravet kan bygge på lov, avtale, jf. bl.a. kjl. § 3, og rettslige prinsipper. Kravet til reklamasjon gjelder som et alminnelig prinsipp.

Ved ulovfestet reklamasjon, som ved lovfestet, blir realkreditor pålagt en aktivitetsplikt for å beholde sitt krav. I HR-2020-2401-A (Finnair) tok Høyesterett stilling til om krav på standarderstatning kan falle bort etter ulovfestede regler om reklamasjon. Høyesterett uttaler i avsnitt 52 at spørsmålet om reklamasjonsplikt gjelder på ulovfestet grunnlag, må løses på bakgrunn av de hensyn som knytter seg til partsforhold og de enkelte misligholdskrav. I avsnitt 58 uttales det at «reklamasjonsplikt er utslag for den gjensidige lojalitetsplikt i kontraktsforhold». Hensynet til lojalitet ble tillagt vekt ved vurderingen av reklamasjonsplikt på ulovfestet grunnlag, da de øvrige hensyn – innrettelsehensyn, bevissikringshensyn og spekulasjonshensynet, jf. avsnitt 54 – fikk begrenset gjennomslag.

Også ulovfestede passivitetsregler begrunnes i lojalitetsbetraktninger. Med ulovfestet passivitet menes at krav kan falle bort, dersom de ikke påberopes. Det fremgår av HR-2018- 383-A avsnitt 41 at «vurdering [av passivitet] må skje i lys av de forventninger til gjensidig lojalitet som avtaleforholdet har skapt». Dommen omhandlet en avtale mellom forbrukere og entreprenør om kjøp av eierseksjon i et byggverk i Tromsø. Entreprenøren pådro seg dagsmulkt etter avtalen mellom partene, og spørsmålet for Høyesterett er om forbrukerne hadde tapt sitt krav på dagsmulkt på tre alternative grunnlag. Avsnitt 41 gir uttrykk for den vurderingen som må foretas for å utrede om det foreligger ulovfestet passivitet. Retten oppstiller to særskilte vilkår for passivitet, nemlig at (i) kravshaver må ha en særlig oppfordring om å gjøre kravet gjeldende tidligere, og (ii) motpartens særlige behov for å innrette seg til at kravet ikke blir forfulgt. Man ser da på samspillet mellom kreditors passivitet og om debitor hadde grunn til å innrette seg etter denne passiviteten. I denne vurderingen skimtes hensynet til gjensidig lojalitet og samspillet mellom kontraktspartene (hentet fra egen Øvingsoppgave 2 høsten 2022).

1.4 Forholdet til tredjeperson

Ved tredjepartsforhold er utgangspunktet at partene har en ubegrenset handlefrihet overfor hverandre (Salvesen (2021) s. 251).

En begrensning i denne handlefriheten på grunnlag av en lojalitetsplikt hører til unntakstilfellene, og oppgaven vil kun ta for seg de tilfeller der en lojalitetsplikt mellom to kontraktsparter får virkning overfor en tredjepart. Utgangspunktet for om det foreligger en lojalitetsplikt overfor tredjeparter, utledes av en helhetsvurdering.

1.4.1 Subjektiv omstøtelse ved konkurs

En illustrerende bestemmelse er den subjektive omstøtelsesregel i lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven – deknl.) § 5-9. Det følger av ordlyden at disposisjoner som på en «utilbørlig måte» begunstiger enkeltkreditorer, unndrar midler fra kreditorfellesskapet, eller forøker skyldners gjeld kan omstøtes, dersom den annen part «kjente eller burde kjent til» skyldnerens økonomiske stilling. Bestemmelsen legger etter sin ordlyd opp til en bred helhetsvurdering.

Høyesterett har i Rt. 2001 s. 1136 (Kjells markiser) tatt stilling til hva som ligger i vilkåret «utilbørlig». På s. 1145-1146, under henvisning til Ot.prp.nr.50 (1980–1981) side 170-171, viser førstvoterende til at bestemmelsen bare rammer «disposisjoner som etter en [...] konkret vurdering fremstår som klart kritikkverdige». Forarbeidene legger opp til at bestemmelsen oppstiller en rettslig standard av mer moralsk karakter. Brudd på lojalitetsprinsippet kan betraktes som et brudd på denne rettslige standarden. Bestemmelsen er én av mange på formuerettens område som inneholder formuleringer som «uredelig», «urimelig» og «utilbørlig», og signaliserer de tilfeller der tredjeparter kan være medvirkere til noen andres kontraktsbrudd.

Omstøtelsesreglene finnes i deknl. § 5-2 til § 5-9. Deler av disse bestemmelsene utgjør en kodifisering av en lojalitetsplikt i tredjepartsforhold. De objektive omstøtelsesreglene i deknl. §§ 5-2 til 5-8 omfatter «transaksjoner som på grunn av sitt innhold og det tidspunkt da de blir foretatt skaper en viss presumsjon for illojalitet og for at medkontrahenten har vært i ond tro», jf. NOU 1972: 20 s. 282. Sett opp mot hverandre må dette medføre at et rettsforhold som fanges opp av de objektive omstøtelsesreglene, antas å bryte den lojalitetsplikt som foreligger mellom skyldners bo og kreditorfellesskapet.

Konsekvensen av dette er at lojalitetsplikten mellom to kontraktsparter får virkning overfor tredjepart. Regelen i deknl. § 5-9 kan sies å gi uttrykk for en lojalitetsplikt i forholdet til tredjepersoner under henvisning til om mottaker for disposisjonen «kjente eller burde kjent til» forholdene som gjorde disposisjonen utilbørlig. Dekningsloven § 5-9 fanger opp tilfellene av illojale transaksjoner som ikke dekkes av de objektive regler, men hvor boet kan føre bevis for medkontrahentens onde tro, jf. NOU 1972: 20 s. 282. På denne måten knyttes vilkåret opp til lojalitetsplikten. Dersom skyldner foretar disposisjoner som rammer konkursboet negativt, og tredjepart som avtalepart for den utilbørlige disposisjonen var klar over dette, vil lojalitetsplikten anses brutt. Dette vil få konsekvenser for den urettmessig begunstigede kreditor, ved at disposisjonen kan omstøtes. Lojalitetsplikten strekkes derfor langt i slike tilfeller.

1.4.2 Opplåning av pant

Opplåning av pant er et annet eksempel på hvor lojalitetsplikten mellom avtalepartene kan få betydning for tredjeperson. Opplåning av pant er en ulovfestet adgang til å utvide sitt engasjement innenfor rammen av et pantekrav, og beror på en avtale mellom pantlover og pantsetter. Opplåningsadgangen i norsk rett forutsetter at seks vilkår er oppfylt (Løtveit, (2018) s. 625).

Opplåningsadgangen i norsk rett forutsetter at seks vilkår er oppfylt (Løtveit, (2018) s. 625). For det første må det være tale om et avtalepant, da utleggspant og legalpant ikke kan opplånes.

For det andre må det være ledig plass innenfor rammen av det allerede eksisterende pantet. For det tredje må det være grunnlag for opplåning basert på avtalen mellom partene. For det fjerde må rettighetshavere lenger bak i prioriteringsrekken ha fått sin prioritet. For det femte kan ikke foranstående panthaver ha forpliktet seg overfor etterstående til ikke å låne opp sitt engasjement. For det sjette, som en forlengelse av forrige vilkår, kan ikke pantsetter ha forpliktet seg til å ikke låne opp et foranstående pant, overfor etterstående panthavere (alle vilkår er hentet fra Løtveit, (2018) s. 625).

Basert på disse vilkårene skimtes en avtalebasert adgang til å styrke egen posisjon til fortrenghet for etterstående panthavere. Alle vilkårene knytter seg til de allerede eksisterende avtaler, og dersom det fremgår av samtlige avtaler at opplåning er mulig, er dette stort sett i orden. Her skjærer lojalitetsplikten i kontraktsforhold gjennom direkte ved at hver av panthavernes avtaler med pantsetter, vil kunne avskjære mulighet for annen panthavers opplåning, dersom dette fremgår av avtalen. På denne måten er lojalitet inter partes sikret. Spørsmålet er hvordan opplåning påvirker etterstående panthaver.

En sentral dom for lojalitet i tredjepartsforhold er Rt. 1994 s. 775 (Yousuf). Høyesterett behandlet tvist om prioritetsrekkefølgen mellom to banker som hadde pant i samme adkomstdokument til en leilighet i et borettslag. Foranstående panthaver ønsket å opplåne sitt engasjement til fortrenghet for panthaver lengre bak i køen. Pantsetter hadde forpliktet seg til å ikke låne opp engasjementet på første prioritet – tvisten i saken gjaldt følgelig det sjette vilkåret. Foranstående panthaver var klar over denne avtalen, og foretok på tross av dette en opplåning. Høyesterett uttaler på s. 781 at det ville stride med «det lojalitetsprinsipp som må gjelde mellom konkurrerende rettighetshavere» å tillate opplåning på denne bakgrunn. Utgangspunktet er at foranstående panthaver har en opplåningsrett overfor etterstående panthaver. Høyesterett har i denne saken slått fast at denne opplåningsretten er betinget av lojalitet.

Et annet vilkår som kan illustrere lojalitetspliktens gjennomslag overfor tredjepersoner er vilkåret om at etterstående panthaver må ha fått sin tilsagte prioritet. Bakgrunnen for vilkåret er at opplåningsadgangen til foranstående panthaver begrenser opptrinnsretten til panthaver på etterstående prioritet (Løtveit (2018) s. 637). Etterstående panthaver har i utgangspunktet rett til å tre opp til første prioritets pant, når foranstående pant opphører. Når opplåning tillates, skjer dette på bekostning av etterstående panthaver (Løtveit (2018) s. 637). Vilåret om at etterstående panthaver må ha fått sin prioritet er utslag for de tilfeller der opptrinnsretten ikke er like beskyttelsesverdig. Når en etterstående panthaver har fått den prioriteten den er tilsagt, har den i utgangspunktet ingen beskyttelsesverdig interesse i opptrinnet (Løtveit, (2018) s. 637). Dersom etterstående panthaver skulle ha en mer beskyttelsesverdig interesse i opptrinnsretten, kan det tenkes at foranstående pantsetter pålegges en lojalitetsplikt lignende den som formuleres i Yousuf-dommen. Utgangspunktet må etter Høyesteretts uttalelse om lojalitetsplikt i opplåningsforhold være at opplåning er automatisk utelukket når foranstående panthaver er kjent med at pantsetter har frafalt opplåningsretten overfor etterstående panthaver (Løtveit (2018) s. 640). Det vil da være i strid med prinsippet om lojalitet å bygge rett på den.

Det følger av dommens s. 782 at det ikke er grunnlag for å pålegge foranstående panthaver en undersøkelsesplikt om slike forhold. Dersom foranstående panthaver ikke kjenner til den konkurrerende panteretten, vil den foranstående panthaveren ikke være klar over at hans opplåningsrett er avskåret. Dersom det eksisterer en konkurrerende rettighet, er foranstående panthaver pliktet til å respektere denne (Løtveit (2018) s. 638). Dette forutsetter at foranstående panthaver har fått kunnskap om den konkurrerende rettigheten. I Yousuf- dommen handlet foranstående pantsetter på tross av sin kunnskap om den konkurrerende rettigheten, noe som

– ifølge Høyesterett – strider med «lojalitetsprinsippet som må gjelde mellom konkurrerende rettighetshavere», jf. dommens side 781.

Dette lojalitetsprinsippet kan likevel anses for å stride med utgangspunktet om at tredjeparter har handlefrihet overfor hverandre, og at konkurrerende parter i utgangspunktet kun skal ta vare på egne interesser. I konkurranseforhold kan derfor et lojalitetsprinsipp anses problematisk, da behovet for å ivareta egne interesser er stort. På denne måten kan det se ut som Høyesterett stiller prinsippet om tredjemenns handlefrihet opp mot prinsippet om lojalitet.

Hensyn bak regelen Høyesterett utformer i dommen, kan dessuten sammenlignes med hensyn bak den subjektive omstøtelsesregelen i dekl. § 5-9, hvor boet beskyttes mot disposisjoner som er «utilbørlig» utført. En lojalitetsplikt kan i disse tilfellene ha gode grunner for seg, ved at det kan tilby en ekstra sikkerhet i de kontraktsforhold der det ellers er vanskelig å beskytte seg mot «utilbørlige» disposisjoner. Hensynet til etterstående panthaver taler derfor for at det i slike tilfeller bør gjelde en lojalitetsplikt også overfor tredjepersoner.

1.4.3 Debitorskifte – kreditors medvirkningsplikt

Debitorskifte kan også være utslag for en lojalitetsplikt overfor tredjeperson. Et debitorskifte innebærer at debitor selger sin gjeld. Dette krever medvirkning fra kreditor, da kreditor kan ha en interesse i hvem som er skyldner for hans krav. Spørsmålet i læren om gjeldsovertakelse er hva som skal til for at opprinnelig debitor skal bli fri fra sitt gjeldsansvar overfor kreditor. Den sentrale dommen på området er Rt. 2008 s. 969 (Marine Harvest). Saken gjelder gjeldsovertakelse på ulovfestet område, altså etter alminnelige obligasjonsrettslige forpliktelser.

Det følger av avsnitt 27 at en «gjeldsovertakelse sees som en tredjemannsavtale», til fordel for kreditor. Dette innebærer at kreditor «har rett til å påberope seg avtalen og anse gjeldsovertakeren som ny personlig debitor på betingelse av at kreditor frigir den opprinnelige, altså uten noen slik uttrykkelig skylderklæring fra den nye debitor», jf. avsnitt 27. Det gjelder altså ikke et krav om eksplisitt skylderklæring fra ny debitor til kreditor.

Det følger av alminnelige obligasjonsrettslige prinsipper at gjeldsovertakelse krever kreditors medvirkning. Dette følger naturlig av kontraktstypen – debitor står i et gjeldsforhold til kreditor. Det vil da være av stor betydning for kreditor hvem som står i rollen som debitor for å få dekket kravet. Dersom kreditor fortsetter å forholde seg til opprinnelig debitor, vil dette i utgangspunktet være kontraktmessig riktig, da kreditor bare er bundet av den kontrakten han selv har inngått. Likevel står kreditor ved en gjeldsoverdragelse fritt til å påberope seg avtalen mellom opprinnelig og ny debitor, med den virkning at opprinnelig debitor går fri.

Kreditor kan likevel ikke forholde seg passiv hvis han blir konfrontert med en slik avtale mellom debitorer, da «[l]ojalitetshensyn og behovet for avklaring tilsier at kreditor må ha en viss plikt til å velge», jf. avsnitt 30. Kreditor står da fritt til å fortsette å forholde seg til opprinnelig kreditor, men da på bakgrunn av et valg, som heller ikke trenger å være eksplisitt. Det følger av dommens avsnitt 30 at kreditors medvirkning kan skje gjennom konkludent atferd. Hva som ligger i konkludent atferd, avgjøres etter en bred helhetsvurdering.

Kreditor har i kraft av lojalitetsprinsippet en plikt til å velge debitor. Ikke bare ville det bryte med dette prinsippet å la være å ta et valg, men det ville også føre til at kreditor ikke ville få betalt. Kreditors medvirkning ved debitorskifte er derfor en fordel for kreditor, som understreker den gjensidige lojalitetsplikt i kontraktsforholdet.

På denne måten gjennomsyrrer lojalitet formuerettens område.

Referanseliste Lover

Norske Love av 15. april 1687 art. 5-1-1

Lov 31. mai 1918 nr. 4 om avslutning av avtaler, om fuldmagt og om ugyldige viljeserklæringer (avtaleloven – avtl.)

Lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven – pantel.)

Lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven – deknl.)

Lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp (kjøpsloven – kjl.)

Lov 16. juni 1989 nr. 36 om håndverkertjenester m.m. for forbrukere (håndverkertjenesteloven – hvtjl)

Lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom (avhendingslova – avhl.) Lov 21. juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven – fkjl.)

Forarbeider

NOU 1972: 20 Gjeldsforhandling og konkurs

Ot.prp.nr.50 (1980–1981) Om A) Om lov om gjeldsforhandlinger og konkurs B) lov om fordringshavernes dekningsrett C) lov om ikrafttredelse av ny gjeldsforhandlings- og konkurslovgivning m m

Ot.prp. nr. 80 (1986-87) Om A Kjøpslov B Lov om samtykke til ratifikasjon av FN- konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp, vedtatt 11 april 1980

Rettsavgjørelser

LH-2003-207

Rt. 1960 s. 143

Rt. 1984 s. 28 (Tromsø Sparebank) Rt. 1988 s. 1078

Side 16 av 17

Rt. 1994 s. 775 (Yousuf)

Rt. 1995 s. 1460

Rt. 2001 s. 1136 (Kjells markiser) Rt. 2002 s. 1110 (Bodum)

Rt. 2008 s. 969 (Marine Harvest). Rt. 2010 s. 103

Rt. 2012 s. 1779

Rt. 2013 s. 1252

HR-2018-383-A HR-2020-2401-A (Finnair)

Litteratur

Hov, Jo og Alf Petter Høgberg. *Obligasjonsrett*. 2. utg., Oslo: PAPHIAN, 2017.

Løtveit, Bjørn. «Vilkårene for opplåning av pant» *Lov og rett* vol. 57 nr. 10 (2018) s. 425-645. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3061-2018-10-04>

Ringvoll, Linn Hoel og Erlend M. Leonhardsen. «Pragmatisk i prinsippet – om lojalitetsprinsippet i kontraktsforhold.» *Jussens venner* vol.42, nr. 1 (2007) s. 37-55. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3126-2007-01-0>

Salvesen, Sverre Magnus Bergslid, *Kreditorvern*, Cappelen Damm akademisk 2021.

